

Erling Birkedal

14-åringer og konfirmasjon
Ungdomsundersøkelse 2019

Erling Birkedal

14-åringer og konfirmasjon

Ungdomsundersøkelse 2019

En empirisk undersøkelse av 14-åringers livsspørsmål og religiøsitet, og refleksjon om konfirmasjon.

MF-rapport 2:2019

MF-rapport 2:2019
Foto omslag: MF-arkiv
Rapporten er utgitt av: MF vitenskapelig høyskole
Postboks 5144 Majorstuen,
0302 Oslo

www.mf.no post@mf.no
ISBN 978-82-8404-002-8

Forord

Dette er en relativ kort rapport fra et forskningsprosjekt om 14-åringer, på oppdrag av Kirkerådet i Den norske kirke. Rapporten inneholder en redegjørelse for mål, metode og materiale, og analyse av dette. Det er ikke en ferdig vitenskapelig rapport, ved at en del av teksten er uferdig og at det mangler en del referanser. Rapporten skal ikke brukes av andre for sitering. Den er primært ment til internt bruk for Kirkerådet og MF KOM. Etter avtale med Kirkerådet er mer utfyllende analyse, drøfting og tolkning henvist til andre publikasjoner. Det vil blant annet skje i form av artikler som blir skrevet i forlengelsen av denne rapporten.

MF KOM (kompetansesenter for forskning, utvikling og formidling i kirke og menighet) er ansvarlig for prosjektet og rapporten, ved Erling Birkedal som prosjektleder. Det er flere av MFs medarbeidere som har bidratt på ulike måter (se nedenfor). Takk til disse.

Takk til Kirkerådet for oppdraget. Vi tror rapporten, og senere artikler, kan være med på å gi økt innsikt i saksfeltet. Det kan være grunnlag for å reflektere over og forhåpentligvis fornye kommunikasjon og arbeid med ungdom, ikke minst i konfirmasjonstiden.

Oslo september 2019

Erling Birkedal

Innhold

Forord	5
Kapittel 1: Oppdrag fra Kirkerådet	7
Kapittel 2: MF KOM sitt arbeid med prosjektet	8
Prosjektgruppe	8
Mål og tema for undersøkelsen	8
Prosjekt i ulike faser	9
Kapittel 3: Metoder, materiale og informanter	10
Dokumentanalyse.....	10
Pilotundersøkelse	10
Fokusgrupper.....	11
Spørreundersøkelse	13
Kapittel 4: Svar og analyse.....	15
Dokumentanalyse – tidligere forskning	15
Pilotundersøkelse, spørreskjema til konfirmanter – 9. trinn	18
Fokusgruppe	22
Spørreskjema, 14-åringer	30
Kapittel 5: Samlende analyse – hva er nytt?	39
Relasjoner, venner og familie.....	39
Eksistensielle spørsmål –	40
hva er de unge opptatt av	40
Religion og religiøsitet	41
Konfirmasjon – valg og forventninger	41
Kommunikasjon – utfordringer til kirken	43
Noen teoretiske refleksjoner for videre arbeid.....	45
Litteratur / referanser	46
Vedlegg:.....	47
Vedlegg 1: Spørreskjema – pilotundersøkelse, konfirmanter (9. trinn).....	48
Vedlegg 2: Fokusgruppe: Intervjuguide, billedark, melding fra NSD personvern	50
Vedlegg 3: Spørreundersøkelse – 8. trinn. Informasjonsskriv og spørreskjema	55

Kapittel 1: Oppdrag fra Kirkerådet

MF hadde en treårig avtale med Kirkerådet om forskning på trosopplæringen i perioden 2015-2018, med opsjon for et fjerde år. I 2018 henvendte KR v/ Kristine Aksøy seg til MF om mulighet for et fortsettende prosjekt. Intensjonen var å få fornyet kunnskap om 14-15-åringer med tanke på å forbedre kirkens arbeid i konfirmasjonstiden. Det ble bl.a. vist til Svenska kyrkan som i 2016 hadde gjennomført en undersøkelse om hva svenske 14-åringer funderer på (Svenska kyrkan, 2016). Rapporten Unga Tankar ble utgangspunkt for å revidere konfirmantopplegget og metodikk for konfirmantundervisningen i denne kirken.

Etter flere kontaktmøter ble det i november 2018 enighet om å benytte opsjonen med et nytt prosjekt med følgende mål og innhold:

- Innhente kunnskap om 14-åringers livsspørsmål og religiøsitet, samt refleksjon om kirkelig konfirmasjon.
- Intensjonen er å få fornyet innsikt i saksfeltet for å forbedre kirkens kommunikasjon med ungdom om konfirmasjon, og bidra til utvikling av undervisningsmateriell og metodikk i konfirmantundervisningen.

Det ble utarbeidet en avtale mellom KR og MF, på grunnlag av fremlagt prosjektplan og budsjett. Det var enighet om at MFs arbeid skulle skje i nær kontakt med KR, samtidig som MF hadde det faglige ansvaret.

Kapittel 2: MF KOM sitt arbeid med prosjektet

Prosjektgruppe

Høsten 2018 ble det etablert en faglig prosjektgruppe med følgende deltakere:

Erling Birkedal (leder), forsker/førsteamanuensis og prosjektleder

Espen Gilsvik, forskerassistent (fra høsten 2019 stipendiat ved MF)

Lars Kåre Grimsby, førstelektor

Morten Holmquist, førsteamanuensis

Lars L. Iversen, førsteamanuensis

Heid Leganger-Krogstad, professor em.

Sverre Mogstad, professor em.

Astrid Sandsmark, universitetslektor

Inge Westly, MF KOM leder / universitetslektor

Rollen som prosjektleder innebar faglig ansvar for gjennomføring av prosjekt, koordinering og avtale med andre forskere ved MF og kontakt med KR i arbeidsprosessen.

Hele prosjektgruppen var med på å utforme prosjektet. Enkelte fikk selvstendige deloppdrag i prosjektet, mens noen deltok bare på enkelte møter i referansegruppen. Lars L. Iversen og Morten Holmquist måtte pga andre oppdrag, trekke seg ut av arbeidet etter hvert og var ikke med på de siste møtene i referansegruppe eller drøfting av materiale.

Mål og tema for undersøkelsen

Ved oppstart av prosjektet ble målet noe utvidet, i forhold til opprinnelig bestilling: å innhente kunnskap om 14-åringers hverdagsliv og gjøremål/fritidsarena og deres holdninger og tanker om livet, med fokus på livsspørsmål og religiøsitet, samt refleksjon om kirkelig konfirmasjon. I oppstarten av arbeidet presiserte vi dette i form av disse fire tema for undersøkelsen:

- Venner / relasjoner – aktiviteter og fritid. Hvem er de unge sammen med – og på hvilken måte?
- Eksistensielle spørsmål / mening med livet: Hvilke spørsmål er de opptatt av? Kartlegge holdning til et utvalg spørsmål.
- Erfaring med og tanker om religion / religiøsitet. Egen tro og religiøsitet.

Ev. erfaring med kirkens trosopplæring.

- Kirke og konfirmasjon: Hva er avgjørende for valg av eventuell konfirmasjon, forventninger, erfaringer, holdninger, refleksjoner.

For det siste tema var det avgjørende å kunne skjelne mellom de som har valgt/ikke valgt konfirmasjon, og deretter de som evt. har erfaring/ikke erfaring med kirkelig konfirmasjonstid.

Prosjekt i ulike faser

I prosjektplanen var det tre arbeidsmåter som var valgt for innhenting av kunnskap:

- Dokumentanalyse. Gjennomgang av tidligere relevant forskning.
- Fokusgrupper: Gruppeintervju med 14-åring, før valg av konfirmasjon.
- Spørreundersøkelse blant 14-åring, før valg av konfirmasjon.

I første fase av arbeidet kom det opp et forslag om å gjennomføre en pilot-undersøkelse blant dem som nettopp hadde valgt kirkelig konfirmasjon. Dette ble avklart med KR, og skjedde innen rammen av tidligere avtale, mht fremdriftsplan og økonomi. Den omtales nedenfor som

- Pilotundersøkelse, spørreskjema til konfirmanter.

Det ble da en slik fremdriftsplan:

Tidsfase	Aktivitet
> nov 2018	Møter med KR, avklare forskningsoppdraget
Fra nov 18	Dokumentanalyse - tidligere forskning
Jan 19	Pilotundersøkelse, spørreskjema til konfirmanter
Jan – mars	Fokusgrupper, 14-åring . Planlegging og gjennomføring, foreløpig analyse
Mars – mai	Spørreskjema, 14-åring . Utvikling av skjema, innhenting av data, foreløpig analyse.
7. mai	<i>Presentere utvalgte data på konferanse – «konfirmasjonsdagen» 7. mai (Vekt på materiale fra fokusgruppe.)</i>
Mai - juni	Analysere spørreundersøkelse og øvrig materiale
Juni - aug	Presentasjon av data fra hele prosjektet <i>Konsultasjon / seminar. Avklare ev. videre arbeid.</i>
Aug 19	<i>Skrive kort forskningsrapport</i>
Høst 19	<i>Ev. oppfølgende studie og drøfting av materialet, mtp faglig artikkel / artikler</i>

Det var flere møter med hele eller deler av prosjektgruppen underveis i prosessen. Kirkerådet ble jevnlig holdt orientert gjennom epostkontakt og møter etter behov. Det ble lagt vekt på å vinne erfaring og innsikt fra de enkelte deler av prosjektet, og bygge videre på erfaringen før neste fase.

Konsultasjon med fremlegg og drøfting av alt materiale ble gjennomført 25. juni, i MFs lokaler. Her deltok 6 personer fra Kirkerådet og 7 personer fra MF KOM.

Kapittel 3: Metoder, materiale og informanter

Det redegjøres her kort i kronologisk rekkefølge, for fremgangsmåte i de ulike faser av prosjektet, inkludert utvalg av informanter. Resultat og analyse fra de ulike arbeidsmåter er det redegjort for i neste kapittel.

Dokumentanalyse

Kirkerådet pekte i oppstart av prosjektet på enkelte dokumenter de ønsket skulle bli analysert nærmere, for å få mest mulig samlet innsikt i saksfeltet. Det var blant Den svenske kirkes ungdomsundersøkelse, Unga tankar 2016, Ungdata 2017 og 2018, og den europeiske konfirmantundersøkelsen (Schweitzer, Friedrich mfl. 2010). Etter en gjennomgang av relevante dokumenter supplerte vi listen, samtidig som vi konsentrerte oss spesielt om de deler som omhandlet 14-15-åringer. «Generasjon prestasjon» av Madsen, som utkom i 2018, fikk en sentral plass i vår analyse. (Se litteraturliste for komplett oversikt for anvendt litteratur.)

(Sverre Mogstad hadde hovedansvaret for gjennomgang av dette materialet. Han la frem interne notater for referansegruppen til drøfting og refleksjon tidlig i prosessen, og bearbeidet materialet frem mot sommeren 2019. Analysene ga et godt innblikk i saksfeltet, samtidig som det var grunnlag for å drøfte relevante spørsmål i andre deler av prosjektet.)

Pilotundersøkelse

Dette var en avgrenset spørreundersøkelse blant ungdom som nylig hadde valgt kirkelig konfirmasjon. De var elever på 9. trinn i ungdomsskolen, som da var 14-15 år. (De fleste 14 år og fylte 15 år i løpet av 2019). Da de unge var helt i starten av konfirmasjonstiden, hadde de lite erfaring med hva denne tiden ville innebære. Ingen hadde f.eks. vært med på leir. Gjennomføring av denne undersøkelsen kunne skje relativt raskt og enkelt ved at vi benyttet kontakter vi allerede hadde i noen menigheter.

Informantene kommer fra 4 menigheter fra det sentrale Østlandet. Forskere hadde ingen direkte kontakt med informantene, verken personlig eller digitalt. Vi benyttet et spørreskjema som var lagt inn i dataprogrammet Questback. Konfirmantlederne sendte referanse til undersøkelsen på epost eller sms til sine konfirmanter. Svarene ble gitt anonymt, uten mulighet til å spore personopplysninger.

Vi fikk til sammen 216 svar. Det er en gjennomsnittlig svarprosent på ca. 50 av antall konfirmanter i de fire menighetene. Det er litt usikkert om alle konfirmantene i menighetene fikk utfordringen til å svare, da det i flere menigheter var flere mindre grupper/klasser som lederne forholdt seg til.

Hver menighet har fått resultat av svar fra sine konfirmanter. I denne rapporten er alle informanter analysert samlet.

Vi hadde fem hovedtema i spørreskjemaet:

- 1: Tok du hensyn til andre da du valgte kirkelig konfirmasjon?
- 2: Vurderte du alternativ til kirkelig konfirmasjon?
- 3: Hvorfor valgte du kirkelig konfirmasjon?
- 4: Hva sier du til andre når du snakker om konfirmasjon i kirken?
- 5: Tanker om livet.

Svarene var en kombinasjon av å gi grad av tilslutning til standardiserte svaralternativ, og bruk av egne ord på noen åpne spørsmål.

(Erling Birkedal stod for gjennomføring av undersøkelsen. Spørreskjema ble utviklet sammen med Sverre Mogstad og Lars Kåre Grimsby. Lars Kåre hadde ansvar for den kvantitative analyse av svarene.)

Fokusgrupper

Fokusgruppe er et strukturert gruppeintervju. Det er leder/moderator sin oppgave å holde fokus på de relevante forskningsspørsmålene. Samtidig som det er en struktur, med planlagt spørsmål, er det rom for at deltagerne kan supplere med egne tema og innspill.

I en slik gruppe er det også et poeng å utnytte muligheten av at informantene kan utfordre hverandre, og at en slik kan få mer eller en annen type informasjon enn bare å intervjuer personer enkeltvis.

Intervjuguide og problemstillinger ble utformet ut fra en analyse av tidligere forskning på unge i samme alder (dokumentanalyse) og pilotundersøkelsen.

Informantene var elever på 8. trinn, før de hadde valgt konfirmasjon. Utvalg av informanter skjedde gjennom samarbeid med lærere på utvalgte skoler. Dette var bl.a. lærere som var/hadde vært studenter ved MF, eller veiledere for studenter fra MF. Disse var kontaktpersoner både overfor skolens ledelse og overfor oss som forskere. Det var en utfordring å få så mange kontakter/skoler som vi ønsket. Til slutt endte vi opp med fire skoler. Det var en viss variasjon mellom by og land, og fordeling på tre landsdeler, Østlandet, Midt-Norge og Nord-Norge.

Kontaktlærer sendte informasjon, utformet av prosjektleder, til foreldre til alle elever på 8. trinn (eller utvalgte klasser på 8. trinn), for å innhente tillatelse til at deres barn kunne delta. Slik ble det et «tilfeldig» utvalg innen gruppen, samtidig som det var stor sannsynlighet for at det var relativt engasjerte og motiverte elever som ble med. Når kontaktlærer hadde fått

klargjort hvem som ville/kunne være med, ble elevene satt sammen i grupper med 5-6 personer i hver gruppe. Det ble til sammen **10 fokusgrupper med 57 elever**. Det var tre grupper på tre av skolene, og én gruppe på en av skolene. I noen tilfelle var det rene jentegrupper og guttegrupper, men blandet i de fleste gruppene. Vi valgte en slik variasjon for å se om det ut fra sammensetning ville være forskjell i dynamikken i gruppene. Erfaringen viste at kjønnsinndeling hadde liten betydning for denne type samtale. (Metode for behandling av personvern var på forhånd godkjent av personvernombudet, NSD.)

Metode for selve intervjuet

Vi brukte bilder som inngang til samtalene, slik enkelte i prosjektgruppen hadde erfaring med tidligere. Vi laget til sammen tre billedserier. Den første serien var ulike bilder av religiøse bygg og ritualer. Målet var her å få informantene inn på det som var et hovedtema for samtalen, religioner og ulike form for ungdomsritualer/konfirmasjon.

Den andre billedserien var ulike livssituasjoner som kunne oppleves som positivt eller negativt. Målet var her at de unge skulle sette ord på hva som for dem gir positiv eller negativ energi i livet. Den tredje billedserien var ulike situasjoner som kunne knyttes til det en ville være opptatt av eller legge vekt på i konfirmasjonstiden. Målet var å få de unge til å reflektere om hva som er viktig for eget valg av ungdomsritual/konfirmasjon.

Alle billedseriene forelå som enkeltbilder i A5-format. For hver serie ble bildene lagt på et bord, der informantene gikk rundt for å se og reflekterer. Deretter satte de seg rundt felles bord for videre refleksjon og samtale. For den andre og tredje billedserien fikk de et A4-ark med miniatyrbilder. Før selve samtale ble de da bedt om å prioritere bildene. De skrev henholdsvis +/- på bilder om positiv/negativ energi. De ble bedt om å sette ring rundt det bilde de ga topp-prioritert. For den siste billedserien satte de nummer på inntil fem bilder, i prioritert rekkefølge 1-5.

Etter hver billedserie hadde vi en «dele-runde» der den enkelte informant fikk fortelle om sin prioritering av bilder, og hvorfor. Alle lyttet på hverandre. Etter at alle hadde delt sine synspunkter, ble det åpnet opp for kommentarer til hverandre. Deretter var det en åpen samtale. Leder forsøkte å få frem mest mulig begrunnelser og utfordret med nye spørsmål der det var naturlig.

Etter gjennomgang og samtale ut fra billedseriene var det en samtale om hvordan en forstår religion, og om det å være religiøs, kristen og troende. I noen av gruppene ble det relativt liten tid til dette tema, da vi måtte avgrense oss til en gitt tidsramme.

Det ble tatt lydopptak på alle delerunder og samtaler, som senere ble transkribert

Vi erfarte at denne metoden med bilder var god for å få alle informanter raskt delaktige i samtalen. Det var med på å holde fokus på relevante tema. Alle (nesten) var engasjert med i

påfølgende samtale. Det ble også noen diskusjoner internt i gruppen, der uenighet informantene imellom ble synlig.

Det var vi forskere som hadde valgt ut bilder/tema, ut fra et antatt engasjement. Selv om man kunne assosiere fritt ut fra bildene, og også komme med nye tema, ser vi ikke bort fra at bildene også kunne virke begrensende på enkeltes kreativitet. Samlet tror vi likevel at bildebruken var meget positiv for å stimulere refleksjon og for å få til gode samtaler.

(Heid Leganger-Krogstad hadde ansvar for utvalg av bilder. Erling Birkedal og Espen Gilsvik hadde ansvar for gjennomføring. Erling avtalte med kontaktlærere og deltok i alle fokusgrupper, mens Espen var med på 6 av 10 grupper, og transkriberte alle intervjuene.)

Spørreundersøkelse

Spørreundersøkelsen ble utviklet med utgangspunkt i erfaringene fra pilotundersøkelsen. Spørreskjema ble sendt til elever på 8. trinn i 2018/19, og undersøkelsen ble gjennomført i april-mai før de skulle velge konfirmasjon. Vi benyttet her kontaktpersoner på samme skoler som hadde vært med på fokusgruppe-intervju. Vi fikk med én skole i tillegg, slik at det til sammen var 5 skoler.

Det var ikke aktuelt å få personopplysninger fra elevene, og det var derfor heller ikke nødvendig med bekreftelse på deltakelse fra deres foreldre. Kontaktlærer sendte link til spørreskjema i Questback. Vi anbefalte at denne ble sendt i tilknytning til / i forbindelse med KRLE-faget, og at elevene da kunne få litt tid til å svare. Dette ble gjort i de fleste elevgrupper.

Det var ca. 414 elever som ble invitert til å delta (antall oppsummert av oppgitt elevtall på 8. trinn på skolene). Antall svar totalt ble 309, ca. 75 % av elevtallet. Skolene representerer fire ulike landsdeler, med et slikt antall:

- Nord-Norge: ca. 70 elever, 46 svar
- Midt-Norge: 111 elever, 76 svar
- Øst-Norge: ca. 188 elever, 154 svar
- Sør-Norge: ca. 45 elever, 33 svar

Det er en relativt jevn kjønnsfordeling, med 146 gutter og 155 jenter, mens 8 personer oppgir "annet" på spørsmål om kjønn.

Tema i spørreundersøkelsen:

- *Om hva som er viktig i livet.*

Her ble informantene bedt om å krysse av for hvor ofte de tenker på ulike tema.

- *Om valg av konfirmasjon.*
- *Ulike måter å tenke om det å være kristen.*

- *Tema og aktiviteter en ønsker seg i konfirmasjonstiden, før konfirmasjonsdagen. Dette var spørsmål bare til dem som hadde tenkt å velge kirkelig konfirmasjon.*
- *Forståelse av seg selv, når det gjelder å være religiøs / kristen / å tro på Gud.*

(Erling Birkedal hadde ansvar for kontakt med skolen og innhenting av data, mens Lars Kåre Grimsby har hatt ansvar for analyse av de kvantitative data.)

Kapittel 4: Svar og analyse

Dette er en relativt kort presentasjon av våre funn ut fra analyse i de ulike deler av prosjektet. I neste kapittel er en kort sammenfattende analyse av alt materiale.

Dokumentanalyse – tidligere forskning

Kirkerådet har etterlyst kunnskap om 14-åringene før de velger konfirmasjonsordning/overgangsrite. Det er generelt lite forskning om 14-åringene. Det er mer om 15-åringene og eldre ungdommer. De mest relevante kilder (se litteraturliste for fullstendig referanse) er: *Ungdata* (2017; 2018), *Unga tankar* (Svenska kyrkan, 2016), *Generasjon Prestasjon* (Madsen, 2018), *Religion og ungdom. Europeisk konfirmantundersøkelse* (Høeg, 2017).

Vi fremhever her noe som gjelder ungdomsgruppen generelt, og forsøker å spisse det mot 14-åringer, så langt vi finner data på dette.

Ungdom og religion - generelt

Av flere undersøkelser ser vi noen tendenser:

- Religion og kristendom (både forestillinger og praksis) forandrer seg og ungdom er en sentral aktør i denne prosessen. Forandringene starter oftest hos ungdommen.
- Ungdomsgenerasjonen blir stadig mer pluraliserte ved at det kulturelle og religiøse mangfoldet øker.
- Det er en økende grad av individualisert tro hos de unge. For eksempel bruker en i dag ordparet «personlig kristen» for å uttrykke sin individualitet, og ikke som grad av kristelighet (personlig overbevist kristen).
- De unge utformer sin tro uavhengig av gitte religiøse læresetninger.

I tidligere undersøkelser blant kirkelige konfirmanter er det de sosiale sider ved konfirmasjonstiden og praksiser som scorer høyere enn teoretiske tema. Fellesskap og vennskap med andre konfirmanter er viktig. Halvparten sier at de har fått nye venner gjennom konfirmasjonstiden. Konfirmasjonsfesten med familie og venner er viktigere enn penger og gaver, sier de unge.

De tema som får størst tilslutning er, i prioritert rekkefølge:

- Meningen med livet
- Rettferdighet
- Ansvar for andre
- Kjærlighet og seksualitet
- Jesus Kristus

Ungdoms livsvilkår – Ungdata (2017; 2018)

Rapporten om ungdom generelt fra 2018 (ungdomsskole og videregående skole) konkluderer med at resultatene i hovedsak bekrefter tidligere års undersøkelser. Samlet trer

ungdomsgruppen frem som en veltilpasset, aktiv og hjemmekjær generasjon. De trives og er godt fornøyd med foreldrene, vennene, skolen og lokalmiljøet. De aller fleste ungdommene har en aktiv fritid hvor sosiale medier, dataspill, trening, organiserte fritidsaktiviteter, skolearbeid og samvær med jevnaldrende preger hverdagen. Flertallet av gruppen har god fysisk og psykisk helse og ser optimistisk på fremtiden.

Men samtidig med denne positive vurderingen av situasjonen, peker rapporten på noen utviklingstrekk som en bør være oppmerksomme på. Spesielt peker en på tegn som viser at det kan være brudd på den såkalte skikkelighetstrenden som har preget ungdomsgenerasjonene i lengre tid. Særlig blant gutter ser en økning i regelbrudd (nasking, hærverk, hasj, marihuana og vold). Denne endringen har også politiet rapportert om i begynnelsen av 2019. For det andre er det en økning av fysiske og psykiske helseplager. Rapporten viser også til mindre fremtidsoptimisme og lavere trivsel på skolen. Flere trives ikke på skolen, kjeder seg og noen gruer seg til å gå. Det siste rapporten peker på som en endring, er økningen av skjermbaserte aktiviteter.

To grupper unge – Madsen (2018)

Ole Jacob Madsen (Generasjon prestasjon) utdyper og drøfter videre disse negative tendensene hos de unge. Han sier det er to grupper av ungdom som rammes av psykiske lidelser:

- En voksende gruppe av ressurssterke ungdommer som sliter med risikoer særlig forbundet med kravene til den nye individualismen.
- En mer tradisjonell ressurs svak gruppe som kjennetegnes av dårlig råd, familieproblem, overgrep, rus, alkohol, mobbing og frafall fra skolen.

Han argumenterer for at disse to gruppene bør ha ulike «medisin». Den første gruppen føler for mye og forventer for mye av livet, mens den andre gruppen føler for lite på ting og burde forvente mye mer av livet. Når samfunnet vil forsøk å hjelpe de unge står man imidlertid i fare for å øke problemene. Når man prøver å hjelpe den første gruppen kan det føre til at problemene forsterkes for den andre gruppen. Om en formidler til alle at en ikke må forvente så mye og stiller så store krav, kan den siste gruppen få en opplevelse av å være overflødige. Om en stiller krav om å mestre livet, kan det virker problemforsterkende for noen.

Madsen påpeker også at det har skjedd en endring i språk som brukes for å omtale helse relaterte utfordringer. Han har observert at flere hverdagspråklige betegnelser som forkjølet, vondt i hodet, sliten og drittlei ser ut til å ha blitt erstattet med medisinske merkelapper som influensa, migrene, utbrent og deprimert. Han tenker at det er en måte indirekte å si at vanlige problemer og utfordringer egentlig ikke burde være der og vi bør takle dette. Han tenker at unge med dette sykliggjøres, mens de samme fenomener tidligere ble oppfattet som vanlige menneskelige utfordringer og del av hverdagslivet. Han vil

sette det terapeutiske språket i karantene en periode, og heller snakke med ungdommen om hvordan virkeligheten faktisk er.

Levekår for 14-15-åring

I ungdomsdata fra 2017 og 2018 finner vi noe mer informasjon om den laveste aldersgruppen, 8. og 9. trinn (14-15-åring). Vi ser her blant annet at det generelt er små kjønnsforskjeller.

Når det gjelder familie og sosiale relasjoner ser vi:

- De har et godt forhold til foreldrene
- Foreldrene har god innsikt i hva ungdommene gjør og hvem vennene er
- 9 av 10 har en fortrolig venn
- 8 % oppgir at de har en kjæreste
- De er godt fornøyd med lokalmiljøet. Hvor fornøyd de er, synker med alderen, spesielt hos jentene.
- 6 av 10 trener/konkurrerer i et idrettslag hver uke
- Hjemmet blir et stadig viktigere sted for ungdommen (Viktig årsak: Kommunikasjonsteknologien)
- Få ungdommer er ute med venner hver dag
- 2 av 10 er hjemme alle dager/kvelder hele uken – halvparten er hjemme 2-5 dager/kvelder i uken. (Synker med alderen)
- På ungdomstrinnet er 4 av 10 ikke ute med venner i det hele tatt
- Bruken av PC erstattes med mobiltelefoner og nettbrett.

Når det gjelder helse, ser vi disse resultatene for den yngste gruppen:

- De fleste er fornøyd med helsen (guttene mest fornøyd). Men 10 % er litt misfornøyd og 7 % svært misfornøyd.
- De som trener er mer fornøyd med helsen
- Hver 10. jente er daglig plaget av hodepine
- Økning av bruk av reseptfrie medikamenter
- 3 av 10 på ungdomstrinnet har psykiske plager (slit, bekymringer, stress – mest jenter)
- Svært få har debutert seksuelt
- 9 av 10 har aldri prøvd å røyke. Det samme gjelder alkohol
- Kun noen få prosent på ungdomskolen har prøvd hasj eller marihuana

MEN: Nedgangen de siste årene har flatet ut, og det kan synes som om det skjer en negativ endring

- 6 % utsettes daglig for plaging, trusler eller utfrysing

Disse data underbygger den analysen Madsen har gjort, at det er to grupper unge. En stor gruppe veltilpassede og engasjerte unge, og en mindre gruppe ressursvake som har utfordringer.

Det er relativt små kjønnsforskjeller for 14-åringene. Men de står foran en periode med raske endringer og vi vet at disse endringene inntreffer tidligere hos jentene enn hos guttene.

Kjønnsforskjellen kommer blant annet til uttrykk ved:

- Jenter er i større grad utsatt for sex-press/sex-trakassering
- Økningen av bruk av skjermaktiviteter øker mest hos jentene
- Regelbrudd øker mest hos gutter
- Langt flere gutter enn jenter kommer til å bruke cannabis
- Jenter føler seg mer stresset av skoleforventninger/skolearbeid
- Gutter er mer fornøyd med helsa enn jenter
- Helseplager er større blant jenter enn hos gutter

Pilotundersøkelse, spørreskjema til konfirmanter – 9. trinn

Pilot-undersøkelsen ble gjennomført desember 2018 og januar 2019, blant annet for å teste ut spørsmål til spørreskjemaet som skulle brukes i den senere spørreundersøkelsen til 8. trinn. Den ble gjennomført i fire menigheter fra det sentrale Østlandet, med svar fra 216 ungdommer, 111 gutter og 105 jenter.

Kvantitative resultater fra piloten

Deltakerne i pilotundersøkelsen var overveiende klare på at kirkelig konfirmasjon var det mest aktuelle alternativet for dem, men mange har også vurdert alternativer (Fig. 1). Det å ikke konfirmere seg var uaktuelt for de fleste.

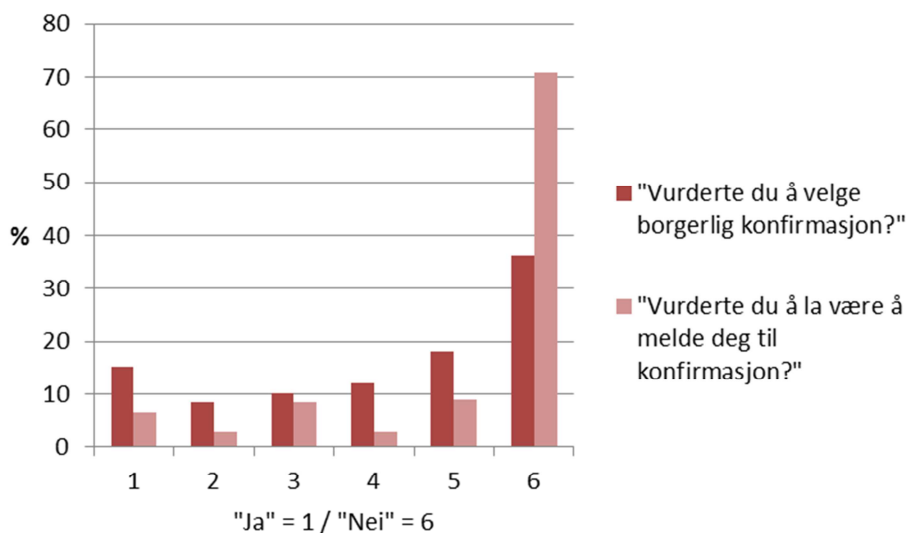

Fig. 1: Valgalternativ og i hvilken grad dette ble vurdert av konfirmanter som deltok i piloten.

Ungdommene som svarte på piloten var klare på at valg av kirkelig konfirmasjon først og fremst var noe de selv skulle stå for (Tab. 1). Hva som var vanlig i området de bodde i, og hva vennene deres gjorde hadde likevel noe innflytelse. Det var bare signifikant forskjell mellom kjønnene på ett av spørsmålene i Tab. 1: - I hvilken grad de tok hensyn til vennene sine i valget. Guttene var mer tilbøyelige til å gjøre som vennene sine. Jentene var tydeligere på at valg av konfirmasjon var et eget valg.

Tab. 1: Rangerte alternativer og gjennomsnittsverdi for spørsmålet «Tok du hensyn til andre da du valgte kirkelig konfirmasjon?». Svaralternativer: 'Helt enig', 'Litt enig', 'Litt uenig', 'Helt uenig', 'Vet ikke'. n=216.

	Gj.snitt (Median)	'Vet ikke' (%)
<i>Jeg valgte som jeg selv tenkte og mente</i>	Helt enig	10
<i>Jeg valgte som de fleste gjør, der jeg bor</i>	Litt enig	13
<i>Jeg valgte som mine nærmeste venner*</i>	Litt enig	7
<i>Jeg valgte som mor og/eller far sa</i>	Litt uenig	13
<i>Jeg valgte som mine besteforeldre ønsket</i>	Helt uenig	16

*Sig. forskjell jenter og gutter.

I piloten var det interessant å spørre hvorfor de hadde valgt kirkelig konfirmasjon. Det å være døpt var den viktigste grunnen (Tab. 2), men ungdommene var også 'Helt enige' i at konfirmantleir, turer, gaver og selskap var årsaker til at de ville konfirmere seg. Det var ingen signifikante forskjeller mellom kjønnene i hvordan de svarte på og prioriterte de ulike alternativene til hvorfor de hadde valgt kirkelig konfirmasjon.

Tab. 2: Rangerte alternativer og gjennomsnittsverdi for spørsmålet «Jeg valgte kirkelig konfirmasjon fordi jeg:». Svaralternativer: 'Helt enig', 'Litt enig', 'Litt uenig', 'Helt uenig', 'Vet ikke'. n=216.

	Gj.snitt (Median)	'Vet ikke' (%)
<i>Er døpt</i>	Helt enig	6
<i>Vil delta på turer eller konfirmantleir</i>	Helt enig	7
<i>Vil ha selskap og få gaver</i>	Helt enig	9
<i>Ønsker å oppleve et godt fellesskap</i>	Litt enig	11
<i>Ønsker å få nye venner</i>	Litt enig	13
<i>Hadde hørt at konfirmasjonsopplegget i vår kirke er populært</i>	Litt enig	22
<i>Synes tidspunktet for konfirmasjonsopplegget passer meg bra</i>	Litt enig	12
<i>Vil lære om Gud og kristendom</i>	Litt enig	13
<i>Vil være med på det som skjer i min lokale kirke</i>	Litt enig	16

<i>Ønsker å bli kjent med kristne ungdommer</i>	Litt enig	17
<i>Ønsker å engasjere meg i miljø- og solidaritetsarbeid</i>	Litt enig	21
<i>Vil være med på gudstjenester</i>	Litt uenig	13

*Sig. forskjell jenter og gutter.

For svaralternativet «Hadde hørt at konfirmasjonsopplegget i vår kirke er populært» i Tab. 2, oppgav 22 % 'Vet ikke'. Dette kan tyde på at de ikke visste så mye om hva de gikk til da de skulle begynne på konfirmant-undervisningen i menigheten. På alternativet «Ønsker å engasjere meg i miljø- og solidaritetsarbeid» svarte 21 % at de ikke visste. Dette rangerer også lavt i Tab. 3. Kanskje var begrepene i spørsmålet for kompliserte? Endringer på dette ble gjort i spørreundersøkelsen som ble sendt ut noen måneder senere. (Se nedenfor.)

På spørsmål om hva konfirmantene tenker ofte på, så oppgir konfirmantene å tenke mye på at alle i familien skal ha det bra, å få gode venner, og at det er skolepress (Tab. 3). Ungdommene svarer at de tenker relativt lite på tema som har med Gud å gjøre. Kanskje overraskende oppgir ungdommene å tenke sjelden på at det er kroppspress og press for å være populær. Dette kan kanskje ha årsak i bevisstgjøring på skolen og hjemme om ulempene ved kroppspress. For mange av svaralternativene i Tab. 3 er det signifikant forskjell mellom jenter og gutter. Jentene oppgir gjennomgående å tenke oftere på tema som har med relasjoner, skolepress, kroppspress og klima enn guttene.

Tab. 3: Rangerte alternativer og gjennomsnittsverdi for spørsmålet «Hvor ofte tenker du på:». Svaralternativer: 'Hver dag', 'Hver uke', 'Hver måned', 'Har tenkt på det', 'Har ikke tenkt på det'. n=216.

	Gj.snitt (Median)	'Har ikke tenkt på det' (%)
<i>At alle i familien skal ha det bra</i>	Hver uke	6
<i>Å få gode venner som jeg kan stole på*</i>	Hver uke	9
<i>Det er et press for å gjøre det bra på skolen*</i>	Hver uke	6
<i>Det er et press for å være vellykket*</i>	Hver måned	4
<i>Hvem jeg kan stole på*</i>	Hver måned	4
<i>Hva skal jeg bli i fremtiden?</i>	Hver måned	5
<i>Hva skjer med miljø og klima?*</i>	Hver måned	6
<i>At lokalmiljøet er trygt</i>	Hver måned	6
<i>Å finne en kjæreste*</i>	Har tenkt på det	8
<i>Hva er meningen med livet?</i>	Har tenkt på det	4
<i>Om det finnes en Gud</i>	Har tenkt på det	6
<i>Å være populær*</i>	Har tenkt på det	4
<i>At det er kroppspress på min skole*</i>	Har tenkt på det	6
<i>Hva Gud kan bety for den enkelte?</i>	Har tenkt på det	4

I spørreundersøkelsen som ble sendt ut i april-mai ble det gjort noen endringer i utkast til standardiserte spørsmål, som følge av resultatene fra piloten. For eksempel ble alternativene «Om jeg er døpt eller ikke, er avgjørende» og «Jeg følger familiens tradisjoner» inkludert i det overordnede spørsmålet «Hva er viktig når du velger om du skal confirmere deg?».

Resultatene i Tab. 2 fra piloten la grunnlaget for justeringer av spørreundersøkelsen i mai. Spørsmålet om engasjement i «miljø- og solidaritetsarbeid» ble omformulert til «Engasjere meg for klima». En annen justering var at verbet «lære» ikke ble benyttet i spørreskjemaet. Spørsmål og svaralternativer i Tab. 3 ble benyttet uendret i spørreundersøkelsen i april-mai 2019.

(Se kap 6 som reflekterer noe om forskjellige svar på piloten blant confirmanter og svar i spørreundersøkelsen for 8. trinn.)

Åpne spørsmål i piloten

For å forsøke å finne interessante tema som kunne bli aktuelle i spørreundersøkelsen, ble det i piloten stilt en del åpne spørsmål hvor confirmantene kunne skrive egen tekst.

På spørsmål om hva ungdommene hadde snakket med foreldre og venner om ved valg av confirmasjon var enkelte tema viktige: Om de skulle velge kirkelig eller humanistisk; hvilken kirke; om de skulle på leir og evt. hvilken leir; hvor og når de skulle ha selskap.

I piloten ble det også spurt om «Noe du ønsker å gjøre i confirmasjonstiden». Det var generelt lite klare forventninger. Men ungdommene ville «Ha det gøy» og «være på leir, sammen med venner» – og «bli kjent med nye». En del var interessert i pengene som kom med confirmasjonsfesten. Noen var opptatt av innhold og læring, som for eksempel å få andre synspunkter på Gud og kristendommen, «Finne ut min egen identitet», «Jeg vil lære masse om Gud» og «Lære om hvordan kristendommen er relevant i dag». Det ble også kommentert av enkelte at «Jeg er ikke døpt og synes det hadde vært fint å lære litt mer før jeg virkelig bestemmer meg».

Ungdommene ble spurt om å skrive litt om hva som gav dem positiv energi. Familie var viktig for mange. Videre ble det oppgitt ting som god mat / godteri, venner, trening/idrett, å få til noe / mestring / prestere, kjæledyr/hund, «å ha det morsomt sammen», og musikk.

Piloten hadde også et åpent spørsmål om hva ungdommene synes var «vanskelig med å være ung i dag»? Her oppgav noen alt presset (skolepress, klespress). En skrev: *«Man klarer aldri helt å slappe av. Skolen følger etter oss, selv når vi kommer hjem kan vi ikke legge det fra oss, for da er det lekser, og øving til prøver. Det er som å holde et glass med vann på strak hånd, det er ikke tungt, men etter flere dager/måneder uten å legge det fra seg, så blir det tungt».*

Noen opplever globale utfordringer som vanskelige: «*At vi er fremtidens mennesker og at vi må fikse alt det som har skjedd, som for eksempel forurensing*». Andre har det vanskelig med å finne venner man kan stole på, eller problemer i familien eller med andre voksne. Svarene på de åpne spørsmålene ga innspill til spørsmål / bilder vi brukte i fokusgrupper. Uttalelser vi fikk i fokusgruppeintervjuene samsvarer godt med svar fra åpne spørsmål i piloten, Dette gir dybde til fortolkningen av statistikken, og reflekterer også i stor grad funn fra også andre studier.

Fokusgruppe

Det ble gjennomført intervju i 10 fokusgrupper med til sammen 57 elever på 8. trinn. Jeg redegjør her for analyse av svar fra informantene fra de ulike faser og spørsmål i fokusgruppene. Resultater fra analysen kommenteres i kronologisk rekkefølge slik samtalen ble gjennomført:

- Om religion og livsriter generelt
- Hva gir deg positiv energi?
- Hva taper deg for energi?
- Hva er viktig ved valg av ungdomsrite / konfirmasjon?
- Hva er en god venn?
- Hva tenker du om religion / Gud - å være religiøs/gudstroende/kristen?

Om religion og livsriter generelt

Som introduksjon til samtalen fikk informantene se en billedserie med ulike religiøse bygg, symboler og sentrale praksiser. Det var en kort introduksjon av bildeserien. Informantene fikk fortelle fritt om det de så og tenkte.

(Ta med billedserien som her ble brukt? – unødvendig?)

Informanter kjente igjen flere bygninger og symboler fra bildene. De nevnte kirker, templer, moské, synagoge og ulike handlinger og situasjoner. Det var bønn, buddhistiske munk, kristen nattverd, konfirmasjon på rådhuset, symboler til de store religioner og livssyn mm. Enkelte ble fokusert på noen detaljer, som f.eks. synagogen som hadde blitt skutt på (Oslo). Noen fortalte om konkrete bygninger / trossamfunn i sitt lokalmiljø.

Dette var en kort innledende samtale der det ikke ble utfordret til hva de mente eller videre drøfting.

Hva som gir deg positiv energi / taper deg for energi?

Billedserien som ble brukt for å reflektere over dette:

På spørsmålet om **hva som gir positiv energi** er det noen bilder som går igjen. Vi skal være forsiktige med å legge vekt på kvantifisering av et relativt lite utvalg av informanter (57). Men det er noen tydelige tendenser i hva som skaper engasjement hos mange. Blant de bilder som informanter har prioritert, er det noen som skiller seg ut:

- Familie (måltid ute)
- Idrett; fotball/ski, trening-studio, fjelltopp

Dernest kommer:

- Spotify/musikk
- Hund (kjeledyr)

I tredje gruppe finner vi:

- Netflix/data (samvær med venner ved sosiale medier)
- Intimitet/kjæreste (kyss)

Det er også enkelte informanter som velger andre bilder:

- Båt (ferie)
- Baking (sammen med bestemor/eldre dame)
- Skolearbeid – der elever hjelper hverandre
- Handlenett
- Pass (reising)
- Teater (ute)
- Kor
- Mobilbruk
- Alene på rommet (med nettbrett)

Det er ulike assosiasjoner og begrunnelser de unge legger inn i valg av bilde. Det blir tydelig i den påfølgende samtale. Det vil derfor være galt å trekke klare konklusjoner av de unges holdninger og motivering bare ut fra prioritering av bilder. Dette er en inngang til samtale. Ut fra samtale tegner det deg et mønster av hva som er positivt / gir energi for de unge:

Felleskap med familie, og at de skal ha det bra. Her får vi uttalelser som f.eks.:

- *Familie er det mest positive man kan ha*
- *Man kan ikke leve et godt liv uten å ha en familie da. Man har ingen som passer på en, gir kjærlighet og så videre.*
- *Glad når jeg ser familier har det bra sammen, ... det er mange som ikke har det bra, og bor i fosterhjem og sånn*
- *Familie er der hver dag ... og av og til så treng du kanskje en pause fra dem ... men familien er alltid der, så det er egentlig dine beste venner.*

Det er tydelig at fysisk aktivitet og trening skaper god energi:

- *Viktig å holde seg i aktivitet / viktig å holde seg i form*
- *Trener for at jeg får ut den triste energien min*
- *Jeg får energi av å trene*
- *Trening gir bedre selvtillit*

Flere uttrykker at lagspill er bra, at en lærer samhold og at det skaper glede:

- *Fotball gjør meg glad*

Felleskap med venner gjennom sosiale medier preger de unges hverdag, og oppleves i hovedsak som positivt:

- *Får venner når jeg gamer / en måte å være sammen på*
- *Kan få mye positivt i sosiale medier – kan få fine kommentarer ... men må ikke legge ut alt. Det kan også komme mye drittslenging*

Å lytte til musikk omtales som en god energi:

- *Musikk på ørene ... da blir jeg glad, får motivasjon*
- *Hvis du har en dårlig dag – så pleier æ bare å høre på musikk, og så stenge alle andre ute så blir det bedre*

Samvær med hund fremheves som noe positivt og beroligende. Den kan oppleves som en god venn, en som aksepterer deg slik du er og du ikke må prestere noe for å være sammen med:

- *Hund er ikke slem mot deg, bare er der hele tida*

Det er enkelte som fremhever det positive med kjæreste. For andre synes det ikke å være så aktuelt, i den livssituasjonen en er i nå. Samvær med kjæreste og gode venner kan synes å henge sammen:

- *Det er viktig å føle seg elska og ha noen rundt seg*

Det å gi hjelp og støtte hverandre fremheves som en positiv verdi:

- *Så mye vi kunne unngått hvis vi hadde hjulpet hverandre i stedet for å ødelegge*
- *Hvis du har en venn som e hjem og ligg syk, så kanskje du ska ta og fær til den personen isteden for å gjør noka for deg sjøl ... du bør prioritere og gi noe til noen du er glad i først.*

På spørsmålet om **hva som tapper deg for energi** er det disse bildene og tema som blir mest prioritert:

- Krig / terror
- Forurensning / klimatrussel (hval med plast)
- Skilsmisse/person-konflikt
- Alkohol/Stoffmisbruk
- Nettmobbing

Det er også andre bilder og tema som trekkes frem av enkelte som energitappende:

- Sykehus omtales som tappende av energi spesielt i Nord-Norge. Dette kan kanskje henge sammen med utro over lang avstand til sykehus. (Andre kan bruke det samme bilde som noe positivt, som hjelp når det er behov.)
- Handleveske nevnes av noen som noe negativt. Det tenkes da på forbruk og miljø.
- Skolearbeid
- Topptur og annen idrett

Ut fra samtalene får vi et bilde av hva de unge synes er negativt eller tapper energi:

I omtale av krig og terror er det vanlig at de unge har fokus på det urettferdige, at uskyldige barn skal lide:

- *Dumt å krige – mange vil dø.*
- *Burde ikke drepe hverandre når vi er uenige om ting, men burde diskuterer mer.*
- *Empati med de landene som har krig ... fordi jeg tenker på de barna som ikke kan ha en trygg hverdag ... og kan dø når som helst.*
- *barna har jo ikke gjort noe*

Det var relativt stort engasjement i alle gruppene når det gjelder miljø og forurensning. Det synes som engasjement er sterkes i mer urbane strøk. Intervjuene skjedde på ettervinteren/våren da det samtidig var mye oppmerksomhet om dette i media. Flere hadde også vært med på skolestreik for miljøet. Det ble samtaler og diskusjon om egne handlinger og hvordan en best kunne verne natur og miljø, og det ble uttrykt en viss frustrasjon overfor voksen-generasjonen som har skapt forurensning:

- *Vi eier jo ikke kloden, vi bare bor på den som alle dem andre dyr, så koffer ska vi da ødelegge ...*
- *Om vi begynner å kaste masse søppel, så kan vi dreper plantene, og hvis vi ikke har noe planter, så får vi ikke puste, og da utrydd vi livet på jorda.*
- *De voksne må skjønne hva de har gjort – og ordne opp i det de har ødelagt!*

I omtalen av skilsmisse og konflikt mellom voksne/foreldre er det oftest barnas perspektiv en tar:

- *Dumt at familier blir skilt, for det kan være veldig teit for barna ... og for de voksne*
- *det blir jo mye styr med at dem må flytte frem og tilbake og sånn*
- *det er jo verre for ungene hvis de hører foreldrene krangle heile tida også*

14-åringar har ulike erfaring med at rusmidler kan være negativt. Noen forteller om egne opplevelser, mens det for andre er mer teoretisk. I samtalene blir de negative sidene markert:

- *Trasig når folk røyke og snuser når dem er 13 -14 år ...*
- *Ganske mange som drikker på ungdomshuset, og det kan bli ganske mye sånn press på om man skal drikke.*

Sosiale medier og internett har flere sider. Av det negative nevnes blant annet:

- *Mange blir mobba på nett.*
- *Det er mye som foregår på nettet som ikke er hyggelig, som voksne ikke får med seg og ser ... barn er veldig flinke til å vise at det går bra selv om det egentlig ikke går bra.*

Vi ser at enkelt bruker de samme bilder som symbol på noe negativt (energitappende), som andre bruker for å symbolisere noe positivt (energigivende). Det gjelder blant annet bilde om skolearbeid og bilder om topptur og idrett. For noen oppleves dette som stress og forventningspress, mens det for andre er en glede.

Hva er viktig ved valg av ungdomsrite / konfirmasjon?

Bildeserie som ble brukt som introduksjon her var slik:

Metodisk kommentar:

De fleste bildene virket kjente og selvforklarende. Samtidig var det noen relativt nye bilder virket ukjente for flere av informantene: som «gutt på stranda / flyktning» og «Sana / Skam».

Det kan være tegn på at bilder som er godt kjent for unge for bare 2-3 år siden kan være ukjente for unge nå. De som er 14 år nå, var bare 11-12 år for 2-3 år siden, og hadde nok da andre fokus og interesser i livet.

I samtalen kommer det tydelig frem at det generelt er viktig å uttrykke at de tar egne valg for konfirmasjon. Samtidig er det flere som viser usikkerhet om hva de skal velge, og hva som ev. er viktigst (valg av bilde). Det er gjennomgående at de i denne samtalen har fokus på selve konfirmasjonen / feiring, og ikke konfirmasjonstiden. De har generelt lite forestillinger om hva en konfirmasjonsundervisning /-tid kan innebære, mens tanker om selve ritualet og konfirmasjonsdagen er mer konkret. For eksempel kan det bli en samtale om bunad, som er et stort spørsmål for noen jenter, og hvem som skal være med i selskapet eller om en skal ha noe selskap i det hele. For noen kan det være vanskelig å samle familien. Enkelte vil heller ha penger til reise eller annet.

Når informantene skal prioritere **hvilke bilde som uttrykker det som er viktig for deres valg**, er det to klare vinnere: familie (der en ser ryggen av en storfamilie på stranda) og venner (som leker/heller vann).

Familie er den viktige sosiale enhet, og konfirmasjonene betraktes som en familierite:

- Familien er det viktigste av alt
- Er alltid den du har der. De bytter man ikke ut.
- Har støtta deg og oppvokst deg og ...
- Bra å ha familie som en kan stole på
- Er det ikke familien man skal feire sammen med i konfirmasjon? Er det ikke?
- det kan være vanskelig å gjøre noka for alle sammen hele tida, men om tyve år så har æ lyst til å se tilbake og se at æ har gjort noka for dem som e rundt meg. Venner eller familie, gjør demmes liv bedre.

Venner er en del av livet en vanskelig kan tenke seg uten:

- Det hadde vært kjedelig uten venner
- Helt vann på ... da er de veldig gode venner, det er viktig. (ref. til bilde)

Det er også andre tema (bilder) som engasjerer enkelte, som relevans for en konfirmasjonstid. Det gjelder blant annet omsorg for andre / hjelpe flyktninger og miljø.

- Det er dumt at dem må flykte fra landet sitt ...
- ... dem (flyktninger) må jo ha hjelp. Det er derfor mange enda lever i dag, at dem har fått hjelp.
- Må tenke på miljøet
- At jorden fortsatt skal være ren og sånn

Når det gjelder selve konfirmasjonsdagen er det fokus blant annet på gaver og menneskene som kommer:

- Penger er veldig viktig for å leve
- Selskapet viktig for å bekrefte familie

På baksiden av dette billedarket krysset informantene av for hvilken type konfirmasjon de eventuelt ville velge. Når vi ser på forskjell mellom informantene ut fra hvilke valg de gjør for konfirmasjon, er det noen nyanser. For dem som vil velge kirkelig konfirmasjon synes det litt mer viktig med: Familie, Selskap (middag/gaver), Jorda (miljø/klima). For dem som ikke har valgt enda, eller ikke vil ha noen konfirmasjon, synes det litt mer viktig med: Venner, Penger /gaver.

Hva er en god venn?

Relasjoner er generelt viktig for de unge. Ved siden av familie er venner helt avgjørende viktig. På oppfølgende spørsmålet om hva som er en god venn får vi mange og utfyllende svar. Det er en person som støtter deg og er der, mer enn en som du er aktiv sammen men:

- hjelper deg når du har det tøft, som støtter deg hvis noe skjer
- du kan tulle med og gjør deg i godt humør
- du kan diskutere med og ...
- ikke sende bilde uten samtykke og sånn

- ikke lyver for hverandre og holder på hemmeligheter
- spør: Hei, vil du være med oss?
- du har felles interesser med, da er det lettere å finne på ting
- du bare vet du har en der og kan stole på uansett hva, henge med

Hva tenker du om religion / Gud - å være religiøs/gudstroende/kristen?

Vi spurte de unge om hva de tenker om religion generelt og hva de tenker om egen religiøsitet og tro. I deres svar ser vi tydelige at det er en individualitet, at de har sitt eget språk og ikke nødvendigvis knytter seg til gitte formuleringer og standpunkter/holdninger:

- Æ trur egentlig bare på det som æ har lyst til å tru på
- tror på det som æ synes virke ekte
- For å være kristen så må du ikke være med i statskirka
- Æ føle religion e litt sånn at du kan bestemme litt sjøl
- treng jo ikke å gå i kirka hver søndag for å vise at man e kristen
- e jo du sjøl som må ta å definere litt ka det e
- religion gjøres på forskjellige måter og at alt e godkjent
- må ikke nødvendigvis være objektivt sant
- Så lenge det betyr noka for deg

Det å være døpt er ikke ensbetydende med å være kristen eller religiøs. Slik gikk samtalen i en fokusgruppe på Østlandet: (F: forsker, 2/4: nummer på informant)

F: Hvis man er døpt som barn, sånn som mange er i vårt land, betyr det da at man er religiøs?

2: Det betyr ikke at du er religiøs siden å være religiøs er noe du velger selv. Meg for eksempel er jo døpt i kirken, det betyr jo at jeg er kristen, jeg er jo kristen, men jeg tror ikke på noe av det lissom[...]

F: Er du enig i en sånn forståelse?

4: Eh. ja, men jeg er kristen, men jeg er ikke døpt, mamma og pappa tenkte at jeg kunne bestemme selv, eh, ja.

Denne ambivalensen ser vi i flere utsagn når det gjelder egenforståelse og omtale av hva det vil si å være religiøs og kristen:

- har jo blitt døpt og skal jo konfirmeres, så jeg er [kristen] på en måte
- dem er ikke sånn ordentlig kristne
- jeg er kristen, jeg tror på Gud og Jesus óg liksom
- forskjell på å være kristen, at man trur på Gud og det å være skriftlig kristen
- Bibelen e viktig, ikke at det e noka høyere oppi der, nok til å si at æ e kristen
- lissom, man er jo kristen og sånn, men det er ikke sånn at jeg er spesielt kristen
- valgte kirkelig konfirmasjon [...] tror på noe spesiell religion på en måte
- Neei. Æ har sagt kirkelig konfirmasjon. Fordi æ e kristen, trur æ i hvert fall.
- trur ikke på Gud, føle det blir feil å konfirmere meg kristelig da, selv om æ e kristen da

- være religiøs e at jo du tilhøre eller følge et livssyn eller en religion

Samlende kan vi si at religion er et fenomen de unge har ulike holdning til og oppfatninger av. Ungdommene assosierer i en viss grad negativt og med en viss distanse rundt religion/tro. De samtaler relativt usjenert om temaet, men vi ser samtidig flere eksempler på at det kobles til noe negativt. Vi ser blant annet slike holdninger og meninger blant de unge:

- Religion er en potensiell konfliktskaper/årsak til krig
- Vitenskap står i opposisjon til religion
- Religion er gammeldags
- Religion er en privatsak, og sees på som noe man aktivt og individuelt velger eller velger bort. Flere har ikke foretatt et endelig valg
- Krevende å stå mellom familietradisjonen og det individuelle valget. Det er vanlig at man i stor grad velger det samme som familien/tradisjonen (bl.a. mht konfirmasjon)
- Det er generelt lav sjenanse for å snakke om egen og andres religiøsitet
- Religiøs og kulturell pluralisme er normen

Sammenfattende kan vi si at intervjuene i fokusgruppene viser at det er variasjon i de unges engasjement. De avspeiler en variasjon i religiøse holdninger og praksis, og kan samtidig snakke om dette uten synlig sjenanse. Deres uttalelser bekrefter religiøs individualisme, samtidig som flere viser til deres familietradisjon de indentifiserer seg med.

Spørreskjema, 14-åringer

Om ungdommene i undersøkelsen

Spørreundersøkelsen er basert på svar fra 309 ungdommer på 8. trinn fra, 5 skoler i ulike deler av landet (se mer detaljer om utvalg i metodedel, ovenfor).

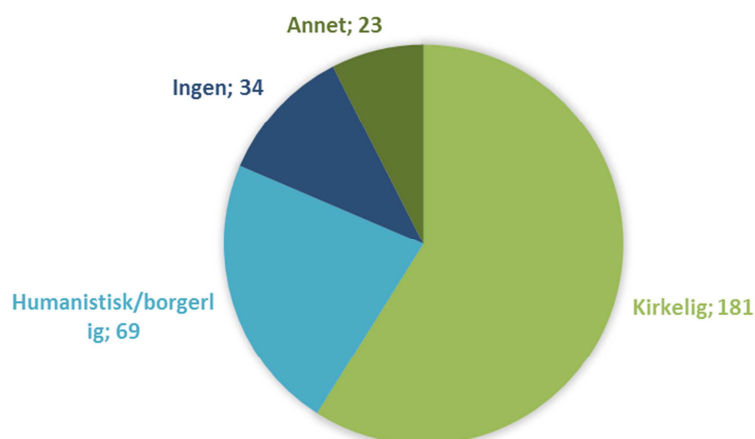

Fig. 2: Blant de 309 elevene var det ulike svaralternativer på spørsmålet «Planlegger du å konfirmere deg? Hva slags konfirmasjon vil du velge?».

Ungdommene ble spurt «Planlegger du å konfirmere deg? Hva slags konfirmasjon vil du velge?». Kirkelig konfirmasjon var klart vanligst, men mange planlegger også humanistisk konfirmasjon (Fig. 2). For dem som svarte at de planla annet konfirmasjonsopplegg enn

kirkelig og humanistisk så var det mulig å komme med utfyllende detaljer. Her svarte flere at de tilhørte andre kristne trossamfunn enn Den norske kirke, for eksempel den katolske kirken, eller ulike frikirker. Eksempler på åpne svar var «Jeg planlegger og konfirmere meg med frikirkelig», «på bedehuset», og «Jeg er katolsk så jeg skal konfirmere meg i en katolsk kirke». Flere var også usikre på hva de skulle velge; «jeg vet egentlig ikke, jeg har snakket med foreldrene om det, men jeg er ikke sikker». 34 av 309 ungdommer oppgav at de ikke skal konfirmere seg. Resultater fra den kvalitative undersøkelsen tyder på at noen av disse likevel kan ha en fest eller dra på en reise, som en alternativ overgangsrite.

Fordelingen av hvor mange som planlegger ulike konfirmasjonstyper er nokså lik i ulike deler av Norge (Tab. 4). Flere følger «Annet» konfirmasjonsopplegg i Sør-Norge, mens andelen som velger humanistisk konfirmasjon er høyest i midt- og øst-Norge. Nord- og øst-Norge har noe større andel som velger å ikke konfirmere seg. Variasjonen er statistisk signifikant.

Tab. 4: Krysstabell som viser hvor mange (%) som planlegger ulike konfirmasjonstyper fordelt på landsdel.

		I hvilken landsdel bor du?			
		Midt Norge	Nord-Norge	Sør-Norge	Øst-Norge
		%	%	%	%
	Annet	3	9	18	7
«Planlegger du å konfirmere deg? Hva slags konfirmasjon vil du velge?»	Humanistisk/				
	borgerlig	28	11	12	26
	Ingen	4	15	9	14
	Kirkelig	66	65	61	53
		100	100	100	100

Hva tenker ungdommene på?

For å få en bedre forståelse av hva dagens ungdommer tenker mye på, og hvor ofte tenker de på disse temaene, inkluderte spørreundersøkelsen spørsmålet «Hvor ofte tenker du på:» - med 14 ulike tema (Fig. 3). Rangeringen av hvor ofte de tenker på ulike tema viser at «At alle i familien skal ha det bra» er det ungdommene tenker mest på. Venner og det å ha noen å stole på kommer på henholdsvis andre og fjerde plass. Mange kjenner også på skolepress, og presset for å lykkes.

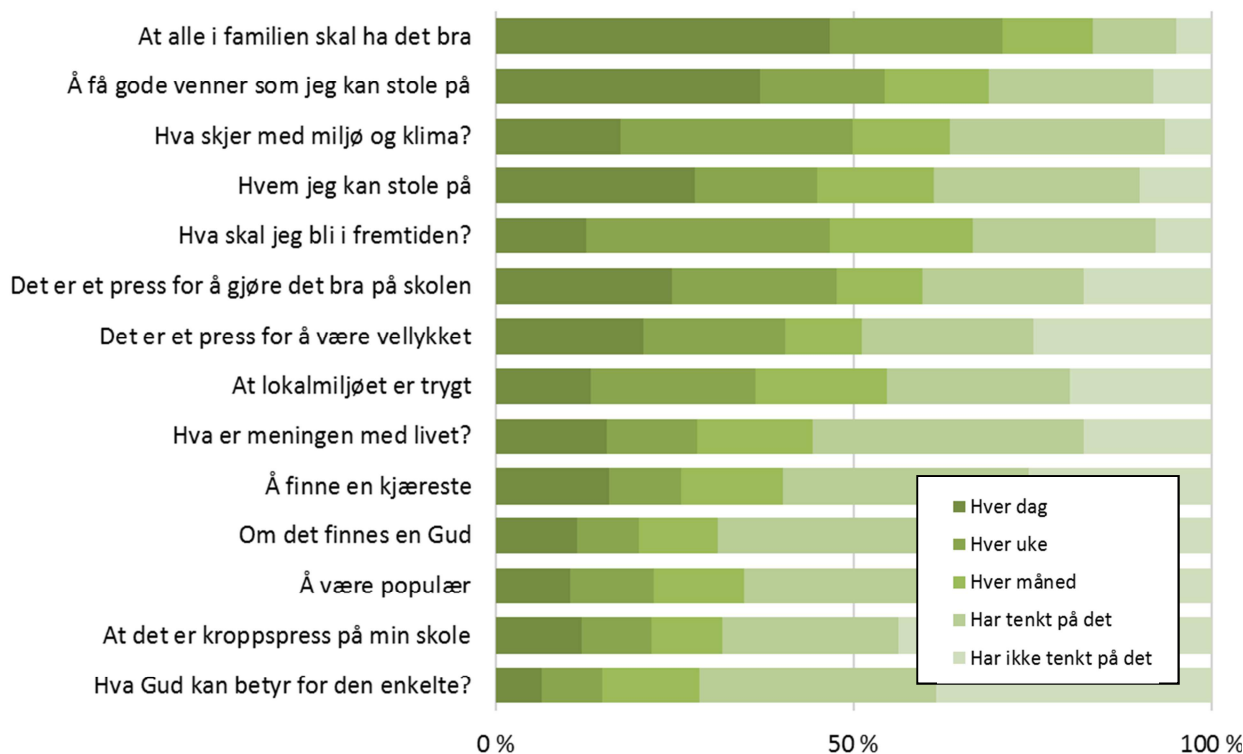

Fig. 3: Ungdommene ble bedt om å oppgi hvor ofte de tenkte på ulike tema. Temaene er sortert etter synkende gjennomsnittsverdi.

Fig. 3 viser at relasjoner er viktige for ungdommene, og at press for å være vellykket kommer lengre nede på listen for de fleste. Miljø og klima er noe ungdommene tenker mye på. Dette kan tyde på at fokuset på klima blant skoleungdom våren 2019 har hatt innflytelse også på respondentene i denne spørreundersøkelsen.

Vi har sett på sammenhengen mellom tema de unge er opptatt av, og kjønn, bosted og plan for valg av konfirmasjon. Vi finner da noen sammenhenger. Blant annet tenker jenter gjennomgående mer på det som har med relasjoner, klima og fremtiden å gjøre (Tab. 5). Elevene i Sør-Norge tenker generelt mindre på temaene oppgitt i spørreundersøkelsen. (PS: Det er færre elever i sør enn i de andre landsdeler, så feilmarginen kan være større her.)

Tab. 5: Ulike tema knyttet til spørsmålet «Hvor ofte tenker du på» er sortert etter synkende gjennomsnittsverdi, der det er signifikante forskjeller mellom kategoriene er disse satt i synkende rekkefølge. Kategoriene er Kjønn: Annet, Gutter og Jenter; Landsdel: Midt-Norge, Nord-Norge, Sør-Norge og Øst-Norge; Konfirmasjon: Annet, Humanistisk, Ingen, Kirkelig.

	Kjønn	Landsdel	Konfirmasjon
At alle i familien skal ha det bra			
Å få gode venner som jeg kan stole på	J-A-G	Ø-N-M-S	
Hva skjer med miljø og klima?	J-A-G	M-Ø-S-N	
Hvem jeg kan stole på	J-A-G		
Hva skal jeg bli i fremtiden?	J-G-A		

Det er et press for å gjøre det bra på skolen	J-A-G	N-Ø-M-S	
Det er et press for å være vellykket	A-J-G	Ø-N-M-S	
At lokalmiljøet er trygt			
Hva er meningen med livet?	J-A-G	N-Ø-M-S	
Å finne en kjæreste		Ø-N-M-S	
Om det finnes en Gud			A-I-K-H
Å være populær			
At det er kroppspress på min skole	A-J-G	Ø-N-M-S	
Hva Gud kan bety for den enkelte?			A-I-K-H

Ungdommene funderer mer på spørsmål om Gud blant dem som ønsker å følge «Annet» konfirmasjonsopplegg (Tab. 5). Ellers er det ingen signifikante forskjeller som avhenger av konfirmasjons-type, for hvordan ungdommenes tenker om livet og livsspørsmål.

Ungdommenes valg

En intensjon med undersøkelsen er å få innsikt som kan være til hjelp i kommunikasjon med ungdom om konfirmasjon. Et sentralt spørsmål er derfor hvem ungdommene snakker med og lytter til når de skal velge konfirmasjon? Fig. 3 viser at gode relasjoner, særlig til nær familie, er svært viktig for 14-åringene. Resultatene i Fig. 4 tyder på at ungdommene ser valget av konfirmasjon først og fremst som et personlig valg, men at det også er viktig å ta hensyn til familie og tradisjoner.

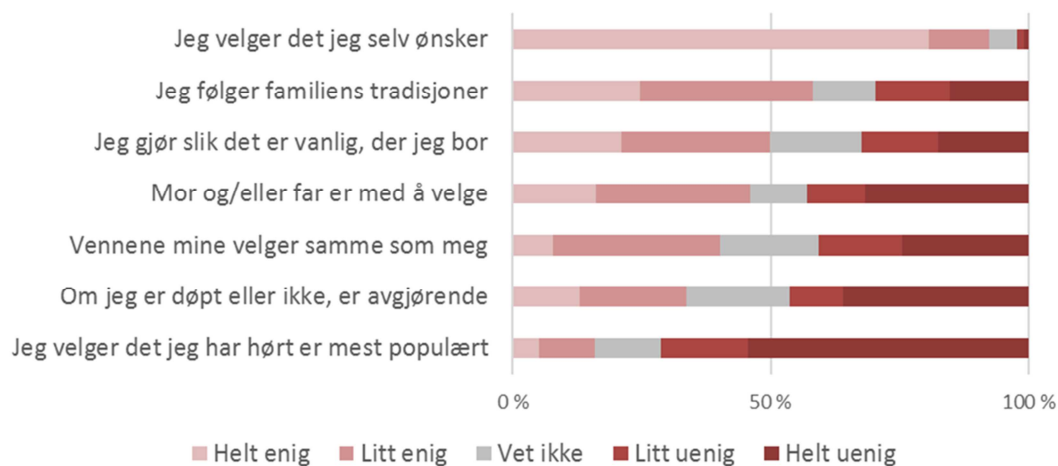

Fig. 4: Spørsmålet «Hva er viktig når du velger om du skal konfirmere deg?» er sortert etter synkende gjennomsnittsverdi.

Det er fokus i skolen og samfunnet generelt på at ungdom tidlig må gis muligheten til å ta selvstendige valg. I fokusgruppe-intervjuene viser ungdommene at de får støtte hjemmefra «uansett» hva slags konfirmasjon de måtte velge. Resultatene i spørreundersøkelsen underbygger dette. Det å «bare» gjøre som vennene, eller det som er mest populært

fremstår ikke som modent når ungdommene er bevisstgjort på at konfirmasjon er et viktig og selvstendig valg.

Tab. 6 viser at gutter i større grad følger tradisjoner. De som velger å ikke konfirmere seg, skiller seg ut. De gjør verken det som er vanlig i lokalsamfunnet, eller det samme som vennene sine. Det er ingen signifikante forskjeller mellom de ulike landsdelene i hvem og hva de tar hensyn til ved valg av konfirmasjon.

Tab. 6: Ulike hensyn ved valg av konfirmasjon er sortert etter synkende gjennomsnittsverdi, der det er signifikante forskjeller mellom kategoriene er disse satt i synkende rekkefølge. Kategoriene er Kjønn: Annet, Gutter og Jenter; Landsdel: Midt-Norge, Nord-Norge, Sør-Norge og Øst-Norge; Konfirmasjon: Annet, Humanistisk, Ingen, Kirkelig.

	Kjønn	Landsdel	Konfirmasjon
Jeg velger det jeg selv ønsker			
Jeg følger familiens tradisjoner	G-J-A		A-K-I-H
Jeg gjør slik det er vanlig, der jeg bor			K-A-H-I
Mor og/eller far er med å velge			
Vennene mine velger samme som meg	A-G-J		K-H-A-I
Om jeg er døpt eller ikke, er avgjørende			A-K-I-H
Jeg velger det jeg har hørt er mest populært			

Om det å være kristen

Et mål med undersøkelsen er å få fornyet innsikt i hvordan 14-åringene ser verden, for å kunne forbedre kirkens kommunikasjon om konfirmasjon. Et sentralt spørsmål er da hvordan religiøsitet forstås, og hvilke uttrykk som forbindes med det å være kristen. Fig. 5 presenterer svar på spørsmålet «I hvilken grad er du enig eller uenig i hva som er viktig ved å være kristen?».

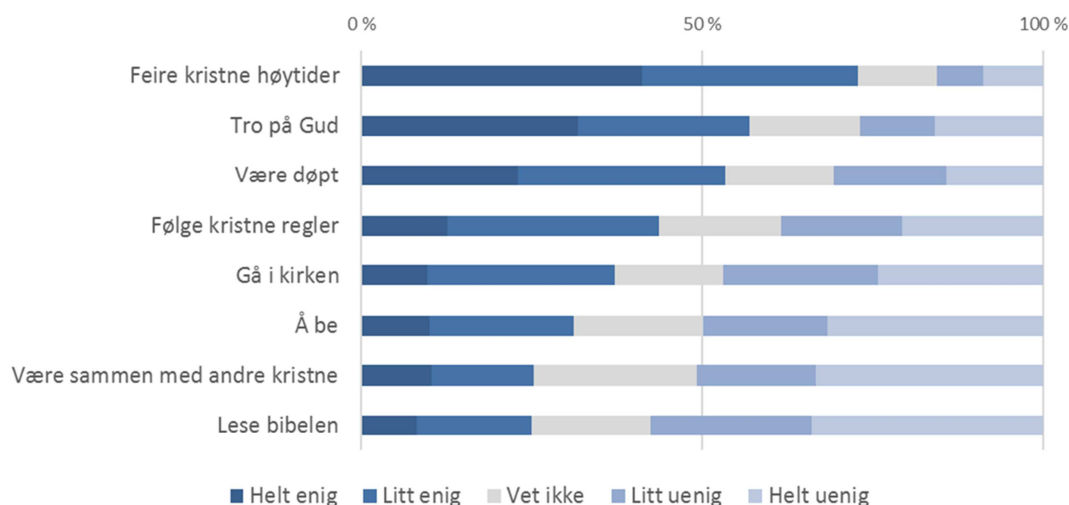

Fig. 5: Spørsmålet «I hvilken grad er du enig eller uenig i hva som er viktig ved å være kristen?» er sortert etter synkende gjennomsnittsverdi.

Det er naturlig at de fleste av respondentene forbinder det å være kristen med høytidene. De fleste feirer disse uavhengig om de kommer fra kristne hjem. De minst relevante karakteristikkene er det å lese bibelen, å være sammen med andre kristne, og å be. Mange er også uenige i at kristne må gå i kirken.

Når disse karakteristikkene sammenliknes over kjønn, landsdel og konfirmasjonstype, så er det ingen forskjeller mellom kjønnene (Tab. 7). Det er bare blant respondentene i Sør-Norge at det å være sammen med andre kristne, og å lese bibelen, fremstår som signifikant viktigere.

Tab. 7: Hva er viktig ved å være kristen? Tabellen viser hvor det er signifikante forskjeller mellom kjønn, landsdel eller konfirmasjon.

	Kjønn	Landsdel	Konfirmasjon
Feire kristne høytider			A-K-I-H
Tro på Gud			
Være døpt			A-K-I-H
Følge kristne regler			
Gå i kirken			A-K-I-H
Å be			A-I-K-H
Være sammen med andre kristne		S-N-Ø-M	A-I-K-H
Lese bibelen		S-Ø-N-M	A-I-K-H

Det er interessant at de som planlegger et annet konfirmasjonsopplegg enn humanistisk eller i DnK, gjennomgående er signifikant mer tydelige på karakteristikkene av hva det vil si å være kristen (Tab. 7). Flere i denne kategorien tilhører kanskje mindre trossamfunn hvor ulike uttrykk for tro også er viktige identitetsmarkører.

Konfirmasjonstiden

De som svarte at de planla kirkelig konfirmasjon (Fig. 2), ble stilt spørsmålet «Hva gleder du deg til eller synes er viktige å være med på i tiden før konfirmasjonen?». Majoriteten av ungdommene (n=181) planlegger kirkelig konfirmasjon. Sosiale aspekter ved konfirmasjonstiden står som det viktigste; det de unge ser mest frem til (Fig. 6).

Fig. 6: Spørsmålet «Hva gleder du deg til eller synes er viktige å være med på i tiden før konfirmasjonen?» er sortert etter synkende gjennomsnittsverdi.

Blant dem som planlegger kirkelig konfirmasjon (n=181) er det få signifikante forskjeller for hva ungdommer av ulikt kjønn og landsdel gleder seg til. For eksempel er jenter og ungdommer fra midt-Norge kanskje noe mer bevisste på klima-spørsmålet (Tab. 8). (Denne forskjellen kan ev. henge sammen med at skolen i midt-Norge er fra det mest urbane strøk blant informantene.)

Tab. 8: Hva er viktig i konfirmasjonstiden? Tabellen viser hvor det er signifikante forskjeller mellom kjønn, landsdel eller konfirmasjon.

	Sig.Kjønn	Sig. Landsdel
Ønsker å oppleve et godt fellesskap	A-J-G	
Ha selskap og få gaver		
Ønsker å få nye venner	J-G-A	
Delta på turer eller konfirmantleir		M-Ø-S-N
Engasjere meg for klima	J-G-A	M-Ø-S-N
Ønsker å bli kjent med kristne ungdommer		
Være med på det som skjer i min lokale kirke		
Være med på gudstjenester sammen med andre unge		
Høre om Gud og kristendom		

Om tro

For å undersøke hvordan dagens unge snakker og tenker om egen tro, ble ungdommene som svarte på spørreundersøkelsen bedt om å plassere seg på en skala fra *Helt enig* til *Helt uenig* for påstandene: «Jeg er kristen», «Jeg er religiøs» og «Jeg tror på Gud» (Fig. 7).

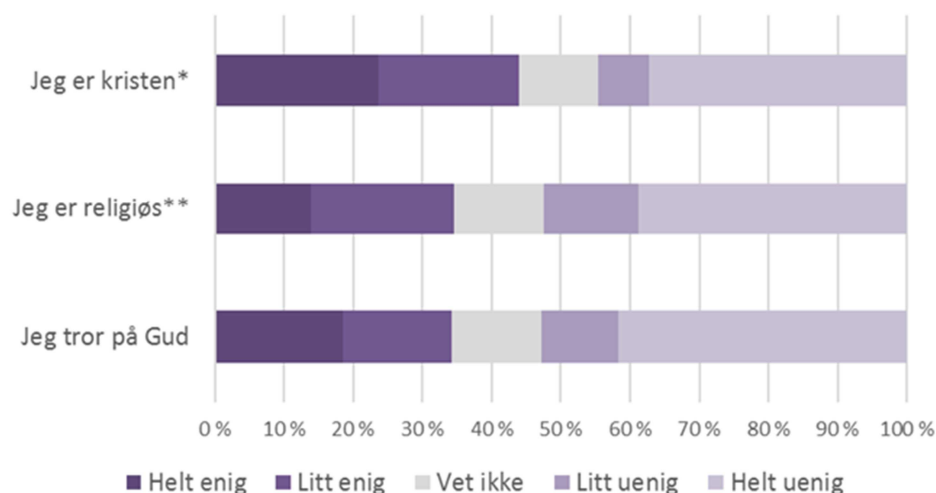

Fig. 7: «Hvilke utsagn passer best for deg?». * Signifikant forskjellig mellom landsdeler: 1) Sør-Norge, 2) Nord-Norge, 3) Midt-Norge og 3) Øst-Norge. ** Signifikant forskjellig mellom kjønn: 1) Jente, 2) gutt, og 3) "annet".

Rundt 40 % svarer at de er *Helt uenig* i de tre påstandene om egen tro (Fig. 7). Det er signifikant flere som ser seg selv som kristne i Sør-Norge enn i de andre landsdelene. Jentene opplever seg selv som mer religiøse enn guttene og de som karakteriserer seg som «annet» kjønn. Litt over 10 % svarer *Vet ikke* på spørsmålene om egen tro.

Hvilken type konfirmasjon ungdommene planlegger har sammenheng med hvordan de tenker om egen tro (Fig. 8 a, b og c).

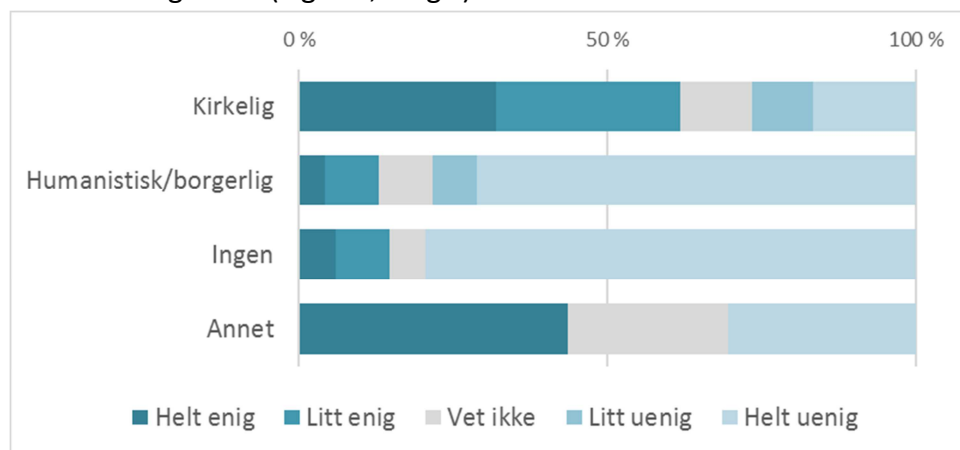

Fig. 8 a: Spørsmålet "Jeg er kristen" fordelt over type konfirmasjon.

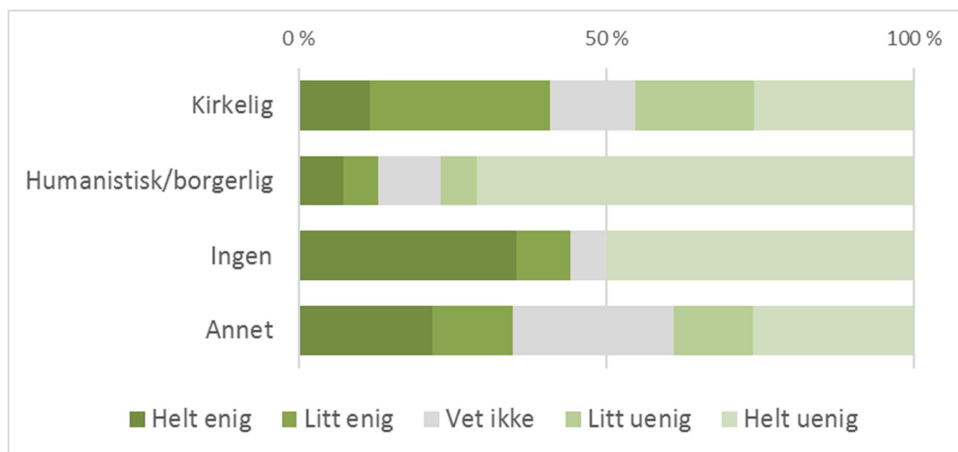

Fig. 8 b: Spørsmålet "Jeg er religiøs" fordelt over type konfirmasjon.

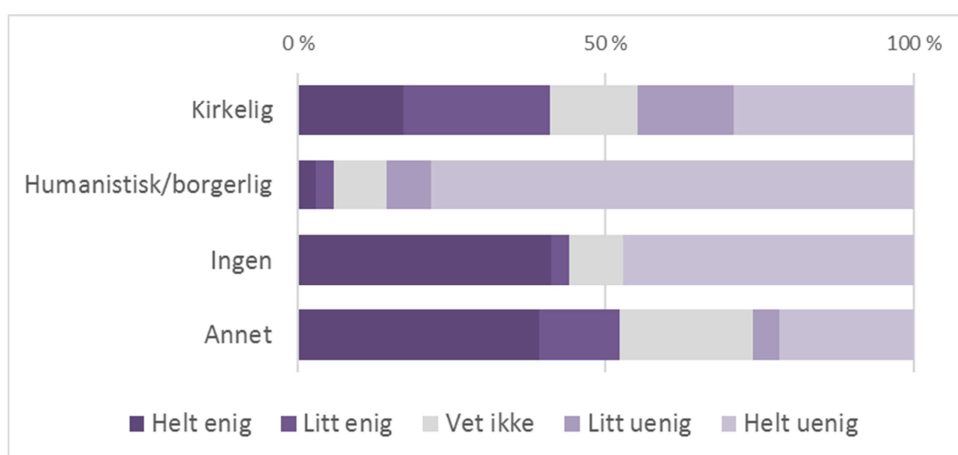

Fig. 8 c: Spørsmålet "Jeg tror på Gud" fordelt over type konfirmasjon.

Hvordan ungdommene tenker om egen tro er signifikant forskjellig for de ulike typene konfirmasjon de planlegger (Fig. 8 a, b og c). Blant dem som planlegger kirkelig konfirmasjon er svarer over 50 % at de enten er *Helt* eller *litt enig* i at de er kristne og tror på Gud. Samtidig er det mange som ikke ser seg selv som troende som likevel velger kirkelig konfirmasjon.

Ungdommene som planlegger humanistisk konfirmasjon tar et klart standpunkt i spørsmålene om egen tro, og 70-75 % er *Helt uenig* i at de er kristne, religiøse og tror på Gud. Samtidig er det også noen som er helt enige.

Blant dem som planlegger «Annet» konfirmasjonsopplegg er det en stor andel som er kristne, religiøse og tror på Gud. Mange av disse ungdommene tilhører trolig kristne trossamfunn uten for DnK, eller er tilknyttet et kristent miljø/organisasjon som har egen konfirmasjons-undervisning.

Mer enn 40 % av dem som *ikke* skal konfirmere seg svarer at de både er religiøse og tror Gud. Blant disse svarer litt over 10 % at de er kristne.

Kapittel 5: Samlende analyse – hva er nytt?

I dette kapitlet vil vi si litt om hva vi ser i analysen av alt materiale i prosjektet. Først sier vi noe om de unges livskår og livsfølelse generelt, 14-åringer i dagens Norge. I tråd med spørsmål vi stilte ved oppstart av denne studien vil vi videre disponere oppsummerende kommentarer slik:

- a. Relasjoner, venner og familie
- b. Eksistensielle spørsmål – hva er de unge opptatt av
- c. Religion og religiøsitet
- d. Konfirmasjon – valg og forventninger

I forlengelsen av det siste tema vil vi også reflektere kort over kirkens kommunikasjon overfor de unge. Det har vært en intensjon for KR å vurdere denne.

I vår samlende analyse vil vi spesielt vurdere våre funn i relasjon til tidligere forskning, slik det er omtalt i kapittel 5.1. Bekrefter denne undersøkelsen tidligere forskning, eller er det noe nytt, noe som korrigerer tidligere funn?

14-åringer i dagens Norge

Når en samlet skal si noe om 14- åringer som informanter, kan det være nyttig å minne om at 14-åringer både har et særpreg, men også er unike som folk flest. De har tilnærmet samme levealder og fysisk utvikling og har hatt tilsvarende skolegang i samme land. Det å være 14 år betyr imidlertid ikke i seg selv at denne gruppen mennesker har særegne kjennetegn på de områder vi utforsker, til forskjell fra alle andre aldersgrupper. 14-åringer er også forskjellige. De har sine spesifikke erfaringer, oppvekstmiljø, relasjoner, idealer og verdier, slik som folk ellers.

Et helhetsinntrykk fra gruppeintervjuer, pilotundersøkelse og spørreundersøkelse er at ungdommene i stor grad har en følelse av at de står fritt til selv å definere sitt livssyn, omfang av engasjement i religions- og livssynsmessige aktiviteter. De opplever å få støtte hjemmefra «uansett hva de velger». Ungdommene viser respekt og åpenhet for andres livssyn og hvordan andre fortolker og praktiserer sine livssyn. Samtidig ligger det forventninger i samfunn, skole og ofte familie om at ungdommene selv skal komme fram til og stå ansvarlige for de valg de gjør. Gode, nære relasjoner er viktige i en verden av mange alternativer og muligheter.

Relasjoner, venner og familie

Tidligere forskning omtaler ungdom flest i begynnelsen av tenårene som hjemmekjære, med en aktiv fritid og opptatt av relasjoner og venner (Ungdata, 2018). Det er noen som plages og opplever seg sosialt utilpass.

Dette bekreftes i stor grad i vår undersøkelse. Familie og venner er det som har størst verdi for 14-åringene. Det bekreftes både gjennom spørreskjema og intervju. I analysen på spørreundersøkelsen til 8. tinn ser vi at det som skårer høyest av det de unge tenker på er (Fig. 3):

- At alle i familien skal ha det bra (Nesten halvparten sier at de hver dag tenker på dette)
- Å få gode venner som jeg kan stole på

At vennskap er viktig, blir bekreftet både i åpne svar og i intervju. En god venn er blant annet en som «hjelper deg når du har det tøft, som støtter deg hvis noe skjer» og en «du kan tulle med og gjør deg i godt humør». 14-åringene oppgir å være mer opptatt av gode relasjoner generelt enn at de skal få et kjæresteforhold (Fig. 3).,

Vi ser også noen kjønnsforskjeller når det gjelder relasjoner. Jenter er gjennomgående mest opptatt av relasjoner (Tab. 5). Samtidig er guttene mer tilbøyelige enn jentene til å følge familiens tradisjoner, og til å gjøre som vennene ved valg av konfirmasjon (Tab. 6).

For en 14-åring kan nok også de store utfordringer for verden som helhet virke vanskelige å håndtere. Da er det naturlig at en prioriterer de nære relasjoner og det en kan gjøre noe med, slik en sier så treffende:

det kan være vanskelig å gjøre noka for alle sammen hele tida, men om tyve år så har æ lyst til å se tilbake og se at æ har gjort noka for dem som e rundt meg. Venner eller familie, gjør demmes liv bedre

Eksistensielle spørsmål – hva er de unge opptatt av

Tidligere forskning forteller at det store flertallet av unge er optimistiske og takler livet på en god måte. Det er imidlertid en gruppe, og økende de siste årene, som har helseplager og opplever et plagsomt prestasjonspress. Dette oppleves av flere jenter enn gutter.

Forskning viser også en viss utvikling de siste årene i retning av mindre fremtidsoptimisme og lavere trivsel på skolen (Madsen, 2018).

Blant tema som utfordrer og bekymrer ser vi at miljø og klima er kommet høyt opp (Fig. 3). Krig og terror, spesielt når det går ut over barn, er noe som utfordrer. Egen fremtid og hva en skal bli som voksen er også et sentralt tema. At miljø var mye viktigere for ungdommene som ble spurt i mai enn blant dem som fikk undersøkelsen i januar, kan henge sammen med at i den perioden spørreundersøkelse og fokusgruppe ble gjennomført ble gjennomført, var det samtidig skolestreiker for miljøet. Det skapte engasjement i denne aldersgruppen.

Vi ser en tendens til noen regionale forskjeller på 8. trinn når det gjelder miljø. I fokusgrupper i nord er det vesentlig mindre engasjement på miljø, og valg av bildet av hval med plast, enn i de andre landsdelene. Engasjementet er her høyest i midt-Norge, som i dette tilfelle også er det mest urbane miljø. Dette bekreftes i svar på spørreskjema.

Helheten av svar gruppeintervjuer, pilotundersøkelse og spørreundersøkelse tyder på at det er et mindretall av ungdommene som reflekterer over store spørsmål som «hva er meningen med livet», eller «finnes Gud». 14-åringene i undersøkelsen var mer tilbøyelige til å bekymre seg over sin egen fremtid og det globale klimaet, enn universets store mysterier.

Religion og religiøsitet

Tidligere studier har vist at religion og religiøsitet ikke er det de unge generelt er mest opptatt av. Blant dem som vil betegne seg som religiøse er det en økende grad av individualisert tro. For eksempel bruker en i dag uttrykket «personlig kristen» for å beskrive sin individualitet, og ikke som grad av kristelighet (personlig overbevist kristen). De unge utformer sin tro uavhengig av gitte religiøse læresetninger (Høeg og Krupka, 2015).

Religion og religiøse spørsmål kommer heller ikke høyt på prioriteringslisten av hva de unge i vår studie er opptatt av (Fig. 3). Vi ser samtidig at religion ikke er et tabuområde for de unge. Mange av informantene viser liten grad av sjenanse om å snakke om egen religiøsitet eller religiøse tilhørighet og holdning. Informantene er opptatt av at religion og tro er noe de bestemmer selv, samtidig som de reflekterer over at de er vokst opp i en bestemt kultur. De er ikke opptatt av religiøse autoriteter og «rett lære», men heller av praksis og å finne sin egen vei.

Vi ser også at ungdommene assosierer i en viss grad negativt og med en viss distanse rundt religion/tro. For flere kobles religion for eksempel til krig/konflikt, opposisjon til vitenskap, og at det er gammeldags.

Det er tilsynelatende ikke så mye samsvar mellom de unges religiøse selvforståelse og de valg de gjør, f.eks. ved valg av konfirmasjon (Fig. 8 a-c). Det tyder på at de har et ambivalent forhold til religion og religiøs tro, og at dette dreier seg like mye om følelser og fornemmelser som om klare tanker og overbevisning.

En slik individualisert og ambivalent tro kan også forstås ut fra at de unge er i en åpen dannelsesprosess, uten fastlåste meninger og praksis. De er åpne for mysteriene og kan bli eksponert for ulike former for religiøs praksis.

Konfirmasjon – valg og forventninger

Tidligere forskning på dem som har valgt kirkelig konfirmasjon viser at det er de sosiale sider ved konfirmasjonstiden og praksiser som scorer høyere enn interesse for teoretiske tema

(Høge og Krupka 2010). Fellesskap og vennskap med andre konfirmanter er viktig. Konfirmasjonsfesten med familie og venner er viktig.

Det å velge type konfirmasjon oppleves som et valg en kan ta selv. Det er 4 av 5 i spørreundersøkelsen som er helt enige i at valg av konfirmasjon er et selvstendig valg (Fig. 4). At en sier at dette er selvstendig valg betyr imidlertid ikke at det må være annerledes enn det familien ønsker. Heller tvert imot. Hva slags konfirmasjon man velger oppleves også som tradisjon- og kulturbundet. Hvor selvstendig det enkelte individ da er kan naturligvis diskuteres.

At man er døpt er noe som har vesentlig betydning for mange av dem som velger kirkelig konfirmasjon. I pilotundersøkelsen, blant dem som allerede hadde begynt å følge kirkelig konfirmasjonsundervisning, fremstod dåpen som den viktigste årsaken til valget (Tab. 2). I spørreundersøkelsen gjennomført på 8. trinn, før valget av konfirmasjon, sier de fleste imidlertid at «Om jeg er døpt eller ikke» er lite viktig (Fig. 4). I tillegg til at det er litt bredere målgruppe i de siste svarene, kan forskjellen her også indikere at dåpen er viktigere for å legitimere det valget som er gjort enn for å foreta selve valget. De som har valgt kirkelig kan også ha fått nytt perspektiv på sammenhengen mellom dåp og konfirmasjon, da de hadde hatt en eller flere samlinger i konfirmantundervisningen.

Religiøs identitet (egenbeskrivelse) er ikke for alle samsvarende med det en kunne forvente når det gjelder deres valg av konfirmasjon. Mange svarer at de skal confirmere seg kirkelig selv om de *ikke* opplever seg selv som (Fig. 8 a-c): kristne (17 %), religiøse (26 %) eller tror på Gud (29 %). En del svarer at de skal confirmere seg borgerlig til tross for at de er (Fig. 8 a-c): kristne (4 %), religiøse (7 %) og tror på Gud (3 %). Det tyder på at det også er andre faktorer enn religiøs/livssynsmessig holdning eller praksis som er avgjørende for dette valget. Det skaper mening når en ser det i sammenheng med svar på hva som er med på å avgjøre valg. Andre og tredje viktigste faktor for valg av konfirmasjon (etter at en velger som en selv vil) er ifølge spørreundersøkelsen å følge «familiens tradisjoner», og å gjøre «slik det er vanlig der jeg bor» (Fig. 4).

Blant de som velger «Annet» på konfirmasjon (spørreundersøkelse), er det en relativt stor andel som forstår seg som kristen og tror på Gud (Fig. 8 a-c). I fokusgrupper og svar på åpne spørsmål kommer det fram at dette kan være unge som tilhører frikirker eller andre forsamlinger enn sokne-menigheten (det vises bl.a. til bedehuset). Disse vektlegger også fellesskap som en viktig verdi for konfirmasjonstiden. (Det er et signal om det kan være en «lekkasje i begge ender» i Den norske kirke?)

Når vi spør 14-åringer om hva de ønsker skal prege konfirmasjonstiden, (bl.a. i fokusgruppene) gir de i hovedsak oppmerksomhet til selve konfirmasjonen / ritualet – ikke tiden frem mot konfirmasjonen. Det er lite tanker og forventninger til konfirmasjonstiden når en er 14 år. Blant ungdommene som svarte på pilotundersøkelsen oppgav 22 % 'Vet ikke'

på spørsmålet «Hadde hørt at konfirmasjonsopplegget i vår kirke er populært» (Tab. 2). Disse ungdommene hadde allerede kommet i gang med konfirmantundervisningen. Dette kan tyde på utfordringer med å kommunisere ut hva konfirmant-undervisningen i menigheten handler om.

Ungdommene har forventninger til fellesskap med venner, gjøre noe fint / morsomt sammen (Tab. 2). Slik bekreftes tidligere forskning på dette området (Høeg og Krupka 2010). I spørreundersøkelsen sier et stort flertall av de som har valgt kirkelig konfirmasjon (70 %) at de er helt enige i at «å oppleve et godt fellesskap» er viktig med konfirmasjonen – viktigere enn å «Ha selskap og få gaver» (Fig. 6). Vi ser også at de unge vil prioritere gaver og sosialt samvær i konfirmasjonstiden fremfor å delta i kirken og høre om Gud og kristendom. Samtidig som tro og å lære om Gud ikke er et prioritert tema for flertallet, er dette viktig for noen.

Vi har ovenfor vist til at det er en individualistisk trend som preger de unges religiøsitet. De unge står overfor valg både av hva en skal tro, og samtidig hvilken type konfirmasjon en skal velge. Det er viktig for dem å si at deres valg er basert på egen avgjørelse. Samtidig er det tydelig at de avveier mange hensyn, både egen overbevisning, tradisjon og forventning i sitt lokalmiljø og hva venner gjør. Denne ambivalensen de har i valg av konfirmasjon og religion mer generelt, kan også i en viss forstand forstås som en form for «religionsmestring». De er individuelle valg, samtidig som de er usikre, nølende og vegrer seg for å havne i en religiøs kategori/identitet (en «kategoriseringsvegring»). Her er det grunnlag for å drøfte videre. De utvikler sin egen personlige tro, og er åpne for praksiser / eksperimentering, mer enn å lære hva som er rett tro.

Samlet kan vi konkludere med konfirmasjon er en viktig familierite, og denne tradisjonen står sterkt også blant 14-åringene. Kirken er den naturlige arena for konfirmasjon for de fleste. Blant 14-åringene er det mest selve ritualet en har forventninger til, og i mindre grad konfirmasjonstiden. Dette tyder på at konfirmasjonen er en familierite som er dypt forankret i vår kultur. Vi ser samtidig at enkelte velger bort konfirmasjon, av ulike grunner. Ca. 11 % svarer i spørreundersøkelsen at de vil velge å ikke ha konfirmasjon (Fig. 2). Noen kan velge bort konfirmasjon av ideologiske grunner, at en ikke ønsker å være med i en seremoni i en kirke eller rådhus. For enkelte kan det være vanskelig med splittede familier. Noen finner andre løsninger eller privat ritual, som å få gave/tur i stedet for selskap.

Kommunikasjon – utfordringer til kirken

Vi ser at det ikke er entydig samsvar mellom 14-åringenes selvforståelse som troende, religiøs og kristen, og deres valg av konfirmasjon. De som velger (potensielt velger) kirkelig konfirmasjon har ulike typer religiøs identitet, og blant dem som forstår seg som kristne er det også personer som velger bort kirkelig konfirmasjon. Den religiøse identitet er altså bare

én av flere faktorer som innvirker på deres valg. Det å følge familietradisjonen er viktig for noen, spesielt blant guttene. Det å «velge det som er vanlig, der jeg bor» og å velge det samme som mine venner (Fig. 4), betyr noe for mange av de som velger kirkelig konfirmasjon.

Denne variasjon av motiver er en utfordring til hvordan en skal kommunisere om konfirmasjon for de som skal ta dette valget. En vei å gå kunne være å gjøre kommunikasjonen / informasjon om konfirmasjon enda mer lokale, knyttet til det lokale kirkebygg/-sted og miljø.

Det er heller ikke uproblematisk å bruke et begrep som «kristen», når vi ser at dette forstås relativt forskjellig. Her ser vi også en viss variasjon landsdelene imellom. Det er da nærliggende å spørre om det bør være mer regionalt tilpasset språk og kultur i kommunikasjonen til de unge?

Vi har tidligere påpekt at vi har en todeling av ungdomsgruppen (se tidligere omtale av «Generasjon prestasjon»). De fleste av våre informanter tilhører nok den største gruppen som normalt oppleves relativt vellykket i vårt samfunn. Samtidig ser vi i intervjuene ungdom som viser til utfordringer som kjennetegner en annen og mindre gruppe som kanskje er mindre veltilpasset i samfunn. Det er ingen grunn til å betvile at det er et stort spenn blant de unge, og at det er en viss andel som har store utfordringer. Det vil være noen fra også denne siste gruppen blant kirkelige konfirmanter. Det reiser igjen spørsmålet om hvordan kirken skal kommunisere med 14-åringene. Skal kirken undervise og bruke et kateketisk (didaktisk) språk, eller vise omsorg med et diakonal (terapeutisk) språk?

Det er et ideal at kirkebygget skal «gi tak over gode og onde dager», ved at en møter mennesker i ulike livssituasjoner ut fra det behovet de har. For noen er det behov for å bli utfordret og bli stilt krav til, mens det for andre kan være et behov å ha et sted en bare kan være, finne hvile og omsorg.

Det er naturlig å drøfte i hvilken grad kirken skal ha fokus på livsmestring (individualisering med krav og ansvarliggjøring) eller virkelighetsorientering (som også innebærer å gi rom og aksept for livets skyggesider og tragedieside). Kanskje blir det for store forventninger til 14-åringene om en ber dem om å velge? Kanskje kirken trenger et nytt livsmestingspråk, eller tydeliggjøre sitt språk. Kirken kan distansere seg fra skolens språk som har fokus på individuelle prestasjoner og krav, og heller ha fokus på å gi rammer og fellesskap. Det kan innebære at en aksepterer og bekrefter at det er rom for variasjon og mangfold innen noen rammer. Slike rammer kan bety at kirken (og foreldre) har en moral – en bestemt standard – for sitt fellesskap. Når det forankres hos ledere og fellesskapet som helhet må det kunne fungere uten at det skal oppleves som moralisme og et individuelt press og krav.

Noen teoretiske refleksjoner for videre arbeid

Vi som har vært forskere i dette prosjektet tenker det er gode grunner til å arbeide videre med disse og flere spørsmål knyttet til de unges religiøsitet og kirkens kommunikasjon med de unge.

Vi ser at unge er preget av en religiøs individualisme, med forventninger om å ta egne valg. At den enkelte slik blir sitt eget religiøse prosjekt, kan også være utfordrende. Madsen snakker om livsmestring, forstått som prestasjon/press på å prestere i livet. (Madsen 2018). Kan vi snakke om at 14-åringene opplever en slags «religionsmestring» - press på å skulle definere og velg sin egen tro?

At der er et flertydig religionsbegrep vil være relevant å drøfte videre. Blant annet kan en spørre:

- Er det samsvar mellom kirkens kommunikasjon og 14-åringenes forståelse av de religiøse identitetsbegrepene?
- Er det behov for å avklare/avvise noen begreper eller innføre nye?
- Vil det være behov for i større grad å differensiere kommunikasjonen? Det kunne ev. være for å identifisere ulike grupper av de unge, eller ha et variert språk / vokabular slik at en har håp om å nå frem til en større bredde blant de unge – som har ulike forståelse og språk?

I videre forstand kan en si det er en utfordring hvordan den unge skal arbeid med og å utvikle identitet i den kulturen de lever i. For å drøfte og forstå dette må vi ha en forståelse av hva vi mener med identitet.

Noen aktuelle teoretiske perspektiver det er nærliggende å arbeide videre ut fra:

- Sosiokulturell læringsteori
- Medieringsteori (Afdal) / Medierte religiøse praksiser
- Artefaktteori (Wartofsky)
- Læring som tilegnelse og deltakelse (Sfard)
- Identitetsteori (Allport mfl)
- Praksisfellesskap / situert læring (Wenger)
- Ritualisering /rite-teori (Salomonsen / Høeg mfl)

Litteratur / referanser

A. Dokumenter vi har undersøkt mtp metode og svar på våre forskningsspørsmål:

- Ungdata. [Rapporten fra 2017](#) og 2018. Se <http://www.ungdata.no/>
Nasjonale rapporter:
<http://www.ungdata.no/Forskning/Publikasjoner/Nasjonale-rapporter>
- Unge tanker 2016. En rapport om vad fjortonåringar funderar på. Svenska kyrkan. Rapporten finnes her: <https://www.svenskakyrkan.se/konfirmation>
- **Den internasjonale konfirmantundersøkelsen (2007-2013)**, siste bok ferdig i 2017). Undersøkelsen er omtalt i flere artikler, bl.a. [Praktisk kirkelig årbok](#) (KUN) i 2009. Kan lastes ned her: <https://uit.no/Content/310099/%C3%85rboka%20i%20PDF-fil.pdf>
- Schweitzer, Friedrich mfl. 2010: *Confirmation Work in Europe: Empirical Results, Experiences and Challenges. A Comparative Study from Seven Countries*. Gütersloher Verlagshaus.
- Høeg, Ida Marie & Bernd Krupka, 2010: Confirmation Work in Norway. In *Confirmation Work in Europe: Empirical Results, Experiences and Challenges. A Comparative Study from Seven Countries*, Friedrich Schweitzer, Wolfgang Ilg, Henrik Simojoki (Eds), 235 – 243. Gütersloh/Germany: Gütersloher Verlagshaus. (nivå 1
- Bernd Krupka & Ingrid Reite (red.) *Mellom pietisme og pluralitet. Konfirmasjonsarbeid i fire nordiske land*: IKO-forlaget.
- Høeg, Ida Marie: Religion og ungdom. Universitetsforlaget 2017.
- Madsen, Ole J.: *Generasjon prestasjon. Hva er det som feiler oss?* Universitetsforlaget, Oslo 2018.

B. Bøker vi har konsultert, bl.a. mtp metode og spørsmål i spørreskjema/ intervjuguide:

- Holmquist, Morten 2007: «Jeg tror jeg er lykkelig». Kloster forlag.
- Birkedal, Erling 2001: «Noen ganger tror jeg på Gud, men ...». Tapir. Akademisk forlag.

C. Rapporter om ungdom vi har sett på, uten at det har vært funnet materiale som er direkte relevant for våre forskningsspørsmål:

- UNICEF: <https://www.unicef.no/> Finner noen rapporter om oppvekstvilkår mm for barn, i ulike land.
- Redd barna: <https://www.reddbarna.no/vaart-arbeid/barn-i-norge>
- Røde Kors: <https://www.rodekors.no/om-rode-kors/rapporter-avtaler-publikasjoner/>

- Barneombudet: <http://barneombudet.no/for-voksne/vare-publikasjoner/>
Blant annet barneombudets supplerende rapport til FNs barnekomité 2017, om barns rettigheter: http://barneombudet.no/wp-content/uploads/2017/10/bosupplerende_norsk.pdf
- Barne- ungdoms- og familiedirektoratet: <https://www.bufdir.no/>
Bl.a. statistikk om barn og unges bruk av fritid: https://www.bufdir.no/Statistikk_og_analyse/Oppvekst/Fritid/
- Folkehelseinstituttet: Bl.a. oppsummert forskning på helse: <https://www.fhi.no/kk/oppsummert-forskning-for-helsetjenesten/>
- NTNU Samfunnsforskning, Oppvekst og utvikling, publikasjoner: <https://samforsk.no/Sider/Avdelinger/Oppvekst-og-utvikling.aspx>

19.09.2019

Vedlegg:

- Spørreskjema – pilotundersøkelse, konfirmanter (9. trinn)
- Fokusgruppe: Intervjuguide, billedark og melding fra NSD Personvern
- Spørreskjema – 8. trinn

Vedlegg 1: Spørreskjema – pilotundersøkelse, konfirmanter (9. trinn)

Konfirmant 2019

Hei, du som har valgte kirkelig konfirmasjon.

Takk for at du vil svar på denne undersøkelsen! Dine svar kan være til hjelp for de som arbeider for å lage en god konfirmasjonstid. Denne undersøkelsen er anonym. Det betyr at ingen får vite hva du svarer.

Slik gjør du:

- *Der det er åpent felt kan du skrive noe kort, med egne ord.*
- *Du kan stanse underveis og fortsette senere om du vil, og du kan gå tilbake for å rette før du trykker på send knappen til slutt. (?)*

Jeg er:

Gutt.....

Jente.....

1: Tok du hensyn til andre da du valgte kirkelig konfirmasjon?

Sett ett kryss på hvert utsagn:

	Helt enig	Litt enig	Litt uenig	Helt uenig	Vet ikke
Jeg valgte som de fleste gjør, der jeg bor					
Jeg valgte som mine nærmeste venner					
Jeg valgte som mor og/eller far sa					
Jeg valgte som mine besteforeldre ønsket					
Jeg valgte som jeg selv tenkte og mente					

2: Vurderte du alternativ til kirkelig konfirmasjon?

A. Vurderte du å velge borgerlig konfirmasjon? Sett ett kryss:

Ja, det vurderte jeg nøye

Nei, det vurderte jeg ikke i det hele tatt

B. Vurderte du å la være å melde deg til konfirmasjon? Sett ett kryss:

Ja det vurderte jeg nøye

Nei det vurderte jeg ikke på i det hele tatt

3: Jeg valgte kirkelig konfirmasjon fordi jeg: Sett ett kryss for hvert utsagn:

	Helt enig	Litt enig	Litt uenig	Helt uenig	Vet ikke
Ønsker å oppleve et godt fellesskap					
Ønsker å få nye venner					
Vil lære om tro og kristendom					
Ønsker å engasjere meg i miljø- og solidaritetsarbeid					
Vil være med på gudstjenester					
Vil delta på turer eller konfirmantleir					

Vil ha selskap og få gaver					
Er døpt					
Vil være med på det som skjer i min lokale kirke					
Ønsker å bli kjent med kristne ungdommer					
Tidspunkt for aktiviteter passet bra for meg					
Hadde hørt at konfirmasjonsopplegget i vår kirke er populært					

Skriv noe du ønsker å gjøre i konfirmasjonstiden, som du ikke får på skolen eller i fritiden?

4: Husker du en gang du snakket med foreldrene dine om valg av konfirmasjon?

Ja__ Nei__

Hvis ja, hva snakket dere om?:

Husker du en gang du snakket med vennene dine om valg av konfirmasjon?

Ja__ Nei__

Hvis ja, hva snakket dere om?:

5: Hvor ofte tenker du på: Sett ett kryss ved hvert tema

	Hver dag	Hver uke	Hver måned	Har tenkt på det	Har ikke tenkt på det
Hva skal jeg bli i fremtiden?					
Hva skjer med miljø og klima?					
Det er et press for å gjøre det bra på skolen.					
Det er et press for å være vellykket					
At det er kroppspress på min skole					
Hvem kan jeg stole på?					
Hva er meningen med livet?					
Hvordan kan jeg være populær?					
Om det finnes det en Gud?					
Hva Gud kan bety for den enkelte?					
At alle i familien skal ha det bra					
At lokalmiljø er trygt					
Å finne en kjæreste					
Å få gode venner som jeg kan stole på					

6. Hva er det som gir deg positiv energi i livet?

7. Er det noe du synes er vanskelig med å være ung i dag?

8. Er det annet ting du ofte tenker på:

Vedlegg 2: Fokusgruppe: Intervjuguide, billedark, melding fra NSD personvern

14 år – 2019

Fokusgruppe-intervju.

Deltakere: ca 5 pr. gruppe. Noen grupper er blandet og noen er rene gutte-/jentegruppe.

Gjerne tre grupper pr. skole: jenter / gutter / blandede

Deltagere får et gavekort til kino: <https://salg.norgesbilletten.no/ChooseTickets.aspx>

Kort introduksjon.

Hensikt med prosjektet/Arbeidsmåte – anonymitet, lydopptak, videre arbeid.

Opplegg og metode: (se mer utfyllende i eget notat)

- Vi tenker å bruke foto/bilder som inngang / start i en samtale. Vurderer «kahoot».
- Vi bruker svar fra piloten om «hva ungdom mener / sier», og spør: hva tenker du/dere om det?

Aktuelle tema

Det er et utvalg foto/bilder med ulike motiv / situasjoner som inngang til hvert av temaområdene.

1. Har dere snakket om overgangsrite på skolen? – en oversikt

Viser alle bilder fra rel. institusjoner: 3-17 (A5)

Refleksjon – hva tenker du? Delerunde – kort refleksjon

2. Hva tapper deg for energi og hva gir deg positiv energi?

a) Vise bilder (A5) på bordet: 20-48. Kort introduksjon.

b) Alle bilder på A4-ark – én til hver. (19)

Markere 5 stk med + / - Sett ring rundt det viktigste + og -

Skriv ned tema / situasjon du eventuelt savner

c) Delerunde: forklar ditt valg

d) Kommentere hverandre – samtale.

.....

Aktuelle tilleggsspørsmål:

Hva synes du er fint med å være 14-åring?

Hva er å være en god venn?

Hva er det som gjør deg trist eller sint?

3. Valg av ungdomsrite / konfirmasjon

**Hva er viktig for deg når du skal velge ungdomsrite? - om du vil bli konfirmert?/
ungdomsrite?**

a) Vise bilder (A5) på bordet: 52 – 79. Kort introduksjon.

b) Alle bilder på A4-ark – én til hver. (50)

Markere 5 stk. Ev. skriv inn et tema/situasjon du savner.

Prioriter med tall 1-5

Billedserie: Hva gir positiv / negativ energi?

Billedserie: Valg av ungdomsrite / konfirmasjon

Melding / godkjenning fra NSD Personvern

NSD Personvern

29.01.2019 13:43

Det innsendte meldeskjemaet med referansekode 129330 er nå vurdert av NSD. Følgende vurdering er gitt:

UTVALG 2 OG SPØRREUNDERSØKELSE

Det fremgår av meldeskjemaet at den elektroniske spørreundersøkelsen skal gjennomføres anonymt. NSD minner om at leverandør av spørreundersøkelsen ikke kan registrere IP- eller epostadresse dersom datainnsamlingen skal gjennomføres anonymt. Ettersom datainnsamlingen skal gjennomføres anonymt har NSD ikke foretatt en vurdering av utvalg 2. Dersom det viser seg at det blir aktuelt å registrere personopplysninger i spørreundersøkelsen ber vi om at dette meldes som en endring.

MELD ENDRINGER

Dersom behandlingen av personopplysninger endrer seg, kan det være nødvendig å melde dette til NSD ved å oppdatere meldeskjemaet. På våre nettsider informerer vi om hvilke endringer som må meldes. Vent på svar før endringen gjennomføres.

NSD SIN VURDERING

Det er vår vurdering at behandlingen vil være i samsvar med personvernlovgivningen, så fremt den gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjemaet den 29.01.2019 med vedlegg, samt i meldingsdialogen mellom innmelder og NSD. Behandlingen kan starte.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET

Prosjektet vil behandle særlige kategorier av personopplysninger om religion og alminnelige personopplysninger frem til 31.08.2019.

LOVLIG GRUNNLAG

Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 nr. 11 og art. 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse, som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake. Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være den registrertes uttrykkelige samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 a), jf. art. 9 nr. 2 bokstav a, jf. personopplysningsloven § 10, jf. § 9 (2).

PERSONVERNPRINSIPPER

NSD vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen om:

- lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen
- formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke viderebehandles til nye uforenlige formål
- dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet

- lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet

DE REGISTRERTES RETTIGHETER

Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: åpenhet (art. 12), informasjon (art. 13), innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18), underretning (art. 19), dataportabilitet (art. 20). NSD vurderer at informasjonen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13. Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

NSD legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1. f) og sikkerhet (art. 32). Ved bruk av databehandler i prosjektet legger NSD til grunn at behandlingen oppfyller kravene til bruk av databehandler, jf. art 28 og 29. NSD legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene til behandling av personopplysninger utenfor EU (personvernforordningen kapittel 5). For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må dere følge interne retningslinjer og eventuelt rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

NSD vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Lykke til med prosjektet!

Kontaktperson hos NSD: Belinda Gloppen Helle Tlf. Personverntjenester: 55 58 21 17 (tast 1)

Vedlegg 3: Spørreundersøkelse – 8. trinn. Informasjonsskriv og spørreskjema

Informasjonsbrev til foresatte

«Ungdom 2019»?

Samtale med 14-åring

Din ungdom er en av de som blir spurt om å være med i spørreundersøkelsen «ungdom 2019». Da de unge er under 15 år får du som forelder/foresatt informasjon om prosjektet, og du får mulighet til å be om at ditt barn ikke skal være med på dette.

Litt informasjon om prosjektet:

MF vitenskapelig høgskole er ansvarlig for prosjektet «Ungdom 2019», et prosjekt som gjennomføres i samarbeid med Kirkerådet for Den norske kirke. Formål med prosjektet er å få kunnskap om 14-åringers livsspørsmål og refleksjon om eventuelt kirkelig konfirmasjon. For å få kunnskap om 14-åringene vil et utvalg bli spurt om å være med i en gruppesamtale. Tema i en slik samtale vil blant annet være:

- Hva er de unge opptatt av?
- Hvem er de unge sammen med? Hvem snakker de med/lytter til når livet er vanskelig?
- Eksistensielle spørsmål / mening med livet: Hva tenker de om f.eks. hva er lykke? hva gir mening? hva er en redd for?
- Erfaring med og tanker om religion / religiøsitet.
- Kirke og konfirmasjon: Hva vil være avgjørende for å velge / ikke velge kirkelig konfirmasjon?

Samtalen vil skje ved at 6-7 ungdommer svarer på spørsmål og samtaler i en gruppe. Samtale blir ledet av en forsker fra MF. Det vil bli et lydopptak, men ikke video. Dette vil ta ca. én time. Det vil foregå i skoletiden. Ingen voksne på skolen vil delta. En av lærerne vil bare være med på å avtale om hvilke elever som blir med i en samtale.

Vi ønsker et bredt utvalg av informanter fra alle typer elever, ikke bare de som har erfaring med kirkelig undervisning eller de som vil velge kirkelig konfirmasjon.

Grunnen til at ditt barn blir spurt om å delta, er fordi en lærer på barnets skole har en avtale MF om å være medarbeider i dette prosjektet. Ellers er det tilfeldig hvilke skole og elever som blir spurt.

Det er naturligvis frivillig for elever å delta, og alt som blir sagt i samtalen blir behandlet konfidensielt og alle uttalelser blir anonymisert. Behandling av personopplysninger skjer i tråd med retningslinjer fra personvernombudet for forskning, NSD (Norske samfunnsvitenskapelig datatjeneste).

Dersom du mener at ditt barn ikke får være med på undersøkelsen ber vi deg om å si i fra om dette til kontaktperson / lærer på din skole: _____ innen _____

Hvis du har spørsmål til innhold eller metode generelt, ta kontakt med:

MF ved prosjektleder Erling Birkedal: erling.birkedal@mf.no eller tlf: 22 59 05 18

Med vennlig hilsen

Erling Birkedal - Prosjektleder / forsker / førsteamanuensis

Spørreskjema

Forslag til invitasjon til å svare (e-post/sms til elever på 8. trinn):

Vil du svare på noen spørsmål om hva unge i dag er opptatt av, om religion og om mulig valg av konfirmasjon? Undersøkelsen er anonym. Ingen får vite hvem som svarer. Du kommer til undersøkelsen ved å klikke her:

Takk for at du vil hjelpe med å gi voksne innsikt i hva ungdom tenker.

Ansvarlig: MF Vitenskapelig Høgskole.

Spørreskjema – Questback:

1. Hvor ofte tenker du på: Sett ett kryss ved hvert tema

	Hver dag	Hver uke	Hver måned	Har tenkt på det	Har ikke tenkt på det
Hva skjer med miljø og klima?					
Hva skal jeg bli i fremtiden?					
Det er et press for å gjøre det bra på skolen					
Det er et press for å være vellykket					
At det er kroppspress på min skole					
Hvem jeg kan stole på					
Hva er meningen med livet?					
Å være populær					
Om det finnes en Gud					
Hva Gud kan betyr for den enkelte?					
At alle i familien skal ha det bra					
At lokalmiljøet er trygt					
Å finne en kjæreste					
Å få gode venner som jeg kan stole på					

2. Planlegger du å konfirmere deg? Hva slags konfirmasjon vil du velge? (Sett kryss ved ett alternativ)

- Kirkelig
- Humanistisk/borgerlig
- Ingen
- Annet:

- Dersom du har svart **annet**, hva planlegger du?

3. Hva er viktig når du velger om du skal konfirmere deg: Sett ett kryss for hvert utsagn:

	Helt enig	Litt enig	Litt uenig	Helt uenig	Vet ikke
--	-----------	-----------	------------	------------	----------

Jeg gjør slik det er vanlig, der jeg bor					
Jeg følger familiens tradisjoner					
Vennene mine velger samme som meg					
Mor og/eller far er med å velge					
Jeg velger det jeg har hørt er mest populært					
Om jeg er døpt eller ikke, er avgjørende					
Jeg velger det jeg selv ønsker					
Jeg gjør slik det er vanlig, der jeg bor					
Jeg følger familiens tradisjoner					
Vennene mine velger samme som meg					
Mor og/eller far er med å velge					
Jeg velger det jeg har hørt er mest populært					

4 I hvilken grad er du enig eller uenig i hva som er viktig ved å være kristen? (Sett ett kryss for hvert moment)

	Helt enig	Litt enig	Litt uenig	Helt uenig	Vet ikke
Tro på Gud					
Å be					
Være døpt					
Gå i kirken					
Være sammen med andre kristne					
Lese Bibelen					
Følge kristne regler					
Feire kristne høytider					

5. Hva gleder du deg til eller synes er viktige å være med på i tiden før konfirmasjonen? (Sett ett kryss på hvert svar)

Til deg som har valgt eller vurderer å velge kirkelig konfirmasjon. I tiden fram mot konfirmasjonsdagen møtes konfirmantene til samlinger. Nedenfor er noen tema og aktiviteter som er vanlige på samlingene

	Helt enig	Litt enig	Litt uenig	Helt uenig	Vet ikke
Ønsker å oppleve et godt fellesskap					
Ønsker å få nye venner					
Høre om Gud og kristendom					
Engasjere meg for klima					
Være med på gudstjenester sammen med andre unge					
Delta på turer eller konfirmantleir					
Ha selskap og få gaver					
Være med på det som skjer i min lokale kirke					
Ønsker å bli kjent med kristne ungdommer					

6. Er det andre ting du gleder deg til i tiden fram mot konfirmasjonsdagen eller ønsker å gjøre sammen med andre konfirmanter? Skriv med egne ord.

7. Om meg selv

Jeg er: (Ett alternativ)

- Jente / Gutt / Annet

Hvilke utsagn passer best for deg? (Sett ett kryss på hver linje)

	Helt enig	Litt enig	Litt uenig	Helt uenig	Vet ikke
Jeg tror på Gud					
Jeg er religiøs					
Jeg er Kristen					

I hvilken landsdel bor du?

Nord-Norge

Midt Norge

Sør-Norge

Vestlandet

Øst-Norge